

บทที่ 5

การทดสอบสมมติฐานและอภิปรายผล

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทดสอบสมมติฐานที่แบ่งเป็น 8 ข้อ ซึ่งประกอบกันเป็นสมมติฐานหลัก 1 ข้อ ใ้ดใช้การทดสอบสมมติฐานทางสถิติ เพื่อหา ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใ้ดใช้ค่า Chi-square ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 นั่นคือ ถ้าค่าที่ได้มากกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์ แต่ถ้าค่าที่ได้ต่ำกว่า 0.05 หรือเท่ากับ 0.05 จึงแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมี 5 สมมติฐาน สำหรับสมมติฐานอีก 3 ข้อ เป็นสมมติฐานที่สามารถทดสอบความสัมพันธ์ได้ด้วยคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามโดยตรง ด้วยการใ้ดค่าสถิติร้อยละจากตารางแจกแจงความถี่

สมมติฐานที่ 1 : มีชาวชุมชนมาบรูลุดเป็นจำนวนมากที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (ความใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด)

ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ซึ่งพิจารณาใ้ดใช้ตารางแจกแจงความถี่ แสดงจำนวนร้อยละจำแนกตามสถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน (ตารางที่ 1) และสมาชิกในครัวเรือน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามสถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แถบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	106	66.3
แถบในตัวจังหวัดระยอง	36	22.5
แถบที่บ้านฉาง	9	5.6
อื่น ๆ	9	5.6
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่ามีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนมากที่สุดคือ 106 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 ที่มีสถานที่ทำงานอยู่ในหรือใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ในฐานะที่เป็นแหล่งแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่สำคัญ

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของสมาชิกในครัวเรือน
จำแนกตามสถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงานของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แถบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	140	21.9
แถบในตัวจังหวัดระยอง	98	15.4
แถบที่บ้านฉาง	50	7.8
อื่น ๆ	350	54.9
รวม	638	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่ามีสมาชิกในครัวเรือนที่ออกไปทำงานนอกชุมชน มาบชลูด แถบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นจำนวนมากที่สุด คือ 140 คน คิดเป็น ร้อยละ 21.9 ส่วนกรณีอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวน 350 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 นั้น เป็นจำนวนที่ประกอบด้วยสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานเนื่องจากเป็นเด็ก ผู้ที่ กำลังศึกษา คนว่างงาน คนชรา อีกกลุ่มหนึ่งก็คือบรรดาแม่บ้านที่ทำงานอยู่ภายในบ้าน เช่น เปิดร้านขายของชำเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น

ดังนั้น จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 สรุปได้ว่าสถานที่ทำงาน นอกชุมชนมาบชลูดที่มีหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนไปทำงานมากที่สุด คือ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานที่ทำงานดังกล่าวมีชาวชุมชน มาบชลูดเป็นจำนวนมากที่ทำงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่นิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยเป็นการไปทำงานแบบไปเช้าเย็นกลับ จึงแสดงให้เห็น ว่าชุมชนมาบชลูดนี้อยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 1 จึงยอมรับว่ามีชาวชุมชนมาบชลูดเป็นจำนวนมากที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สมมติฐานที่ 2 : การมีที่ดินน้อยลงในชุมชนมาบชลูดทำให้ชาวชุมชน แห่งนี้ต้อง เปลี่ยนมาเป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (การถูกเวนคืนอันเป็นที่ตั้งของ ชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด)

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกรรมสิทธิ์ที่ดิน
กับอาชีพที่คาดหวังของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพที่คาดหวัง ของหัวหน้าครัวเรือน	ขนาดกรรมสิทธิ์ที่ดินของหัวหน้าครัวเรือน		
	1-10 ไร่	11-20 ไร่	21 ไร่ขึ้นไป
แรงงานภาคอุตสาหกรรม	14.5(8)	22.2(4)	0.0(0)
แรงงานภาคบริการ	10.9(6)	11.1(2)	50.0(1)
เจ้าของกิจการส่วนตัว	49.1(27)	27.8(5)	0.0(0)
ไม่ระบุ, ไม่ทราบ	25.5(14)	38.9(7)	50.0(1)
รวม	100.0(55)	100.0(18)	100.0(2)

Chi-Square = 6.7550 d.f.=3 Not Significance (0.3441)

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินขนาด 1-10 ไร่ มีความคาดหวังที่จะเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัวร้อยละ 49.1 ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีความคาดหวังที่จะเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีเพียงร้อยละ 14.5 สำหรับหัวหน้าครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินขนาด 11-20 ไร่ มีความคาดหวังที่จะเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว ร้อยละ 27.8 ซึ่งก็มากกว่าผู้ที่มีความคาดหวังที่จะเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีเพียงร้อยละ 22.2 และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า Chi-Square ก็ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกรรมสิทธิ์ที่ดินกับอาชีพที่คาดหวังของหัวหน้าครัวเรือน จากการ

ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ค่าเท่ากับ 0.3441 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05

ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 2 จึงไม่ยอมรับว่าการมีที่ดินน้อยลงในชุมชน มาบขลุททำให้ชาวชุมชนแห่งนี้ต้องเปลี่ยนมา เป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

สมมติฐานที่ 3 : ชาวชุมชนมาบขลุทที่เคยเป็นเกษตรกรมักประสบกับการขาดทุนต้องปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว (ความไม่นิยมในอาชีพเกษตรกรรม)

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุปสรรคในการขายผลผลิต การเกษตรกับความอยู่รอดของอาชีพเกษตรกรรม ในชุมชนมาบขลุท

ความอยู่รอดของ อาชีพเกษตรกรรม ในชุมชน มาบขลุท	อุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตร			
	ถูกกดราคา	ค่าขนส่งแพง	รอเวลาขาย ผลผลิตไม่ได้ เพราะของจะเสีย	อื่น ๆ
อยู่รอดต่อไป	1.7(2)	0.0(0)	4.0(1)	0.0(0)
ล้มเหลว	98.3(118)	100.0(12)	96.0(24)	100.0(3)
รวม	100.0(120)	100.0(12)	100.0(25)	100.0(3)

Chi-Square = 0.92852 d.f.=3 Not Significance (0.8185)

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าการถูกกดราคาเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ โดยส่วนมากเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชลูจะต้องล้มเหลว ซึ่งมีถึงร้อยละ 98.3 และมีเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้นที่ยังเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชลูอยู่รอดต่อไป หัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าค่าขนส่งแพงเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ โดยทั้งหมดคือร้อยละ 100.0 เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชลูจะต้องล้มเหลว และหัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าการรอเวลาขายผลผลิตไม่ได้เพราะของจะเสียเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ โดยส่วนมากเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชลูจะต้องล้มเหลว ซึ่งมีถึงร้อยละ 96.0 และเห็นว่าอยู่รอดต่อไปเพียงร้อยละ 4.0 และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยทำการทดสอบค่า Chi-Square ก็ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรกับความอยู่รอดของอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชลู จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ค่าเท่ากับ 0.8185 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05

ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 3 จึงไม่ยอมรับว่าชาวมาบชลูที่เคยเป็นเกษตรกรมักประสบกับการขาดทุน ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว

สมมติฐานที่ 4 : ชาวมาบชูดที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมาบชูดที่มีระดับการศึกษาต่ำ (ระดับการศึกษา)

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	
	ต่ำกว่า ม.3	ตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	36.4(48)	3.6(1)
ภาคอุตสาหกรรม	11.4(15)	28.6(8)
ภาคบริการ	51.5(68)	67.9(19)
อื่น ๆ	0.8(1)	0.0(0)
รวม	100.0(132)	100.0(28)

Chi-Square = 14.21605 d.f.=3 Significance = 0.0026

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการร้อยละ 67.9 รองมาคือ อาชีพภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 28.6 และประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 3.6 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 ส่วนมากก็ประกอบอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 51.5 รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรมคือ ร้อยละ 36.4 และมีผู้ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 11.4 ดังนั้น จากตารางที่ 5

สังเกตได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป (ระดับการศึกษาสูง) ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 (ระดับการศึกษาต่ำ) อย่างเห็นได้ชัด ส่วนอาชีพเกษตรกรรมนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูง มักจะไม่ประกอบอาชีพนี้ ซึ่งต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำที่ยังประกอบอาชีพนี้อยู่บ้าง และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 uly ได้ค่าเท่ากับ 0.0026 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

ระดับการศึกษากับอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน

อาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน	ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน	
	ต่ำกว่า ม.3	ตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	21.9(70)	1.0(3)
ภาคอุตสาหกรรม	6.2(20)	40.1(118)
ภาคบริการ	37.5(120)	32.0(94)
อื่น ๆ	34.4(110)	26.9(79)
รวม	100.0(320)	100.0(294)

Chi-Square = 187.17621 d.f.=6 Significance = 0.0000

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป (ระดับการศึกษาสูง) ส่วนมากประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมีร้อยละ 40.1 รองมาคืออาชีพภาคบริการ ร้อยละ 32.0 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 1.0 ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 (ระดับการศึกษาต่ำ) ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 37.5 รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 21.9 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ 6.2 ดังนั้น จากตารางที่ 6 สังเกตได้ว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม และประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมน้อยมาก ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมน้อยมาก แต่จะประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมกันมากกว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูง ส่วนอาชีพภาคนั้นสมาชิกในครัวเรือนทั้งที่มีระดับการศึกษาต่ำและสูง ก็ประกอบกันมากทั้งสองกลุ่ม และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนและความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนกับอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน สรุปได้ว่าจากสมมติฐานที่ 4 จึงยอมรับว่าชาวมวยชุกที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมวยชุกที่มีระดับการศึกษาต่ำ

สมมติฐานที่ 5 : ชาวมาบขลุคที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้
ประกอบการภาคบริการมากกว่าผู้ที่เคยขายที่ดินหรือไม่เคยขายที่ดินเลย
(ภูมิหลังของการขายที่ดิน)

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

ขนาดของการขายที่ดินกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพหลัก ของหัวหน้าครัวเรือน	ขนาดของการขายที่ดินของหัวหน้าครัวเรือน		
	1-10 ไร่	11-20 ไร่	21 ไร่ขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	37.5(15)	24.3(9)	61.5(8)
ภาคอุตสาหกรรม	15.0(6)	8.1(3)	15.4(2)
ภาคบริการ	47.5(19)	64.9.24)	23.1(3)
อื่น ๆ	0.0(0)	2.7(1)	0.0(0)
รวม	100.0(40)	100.0(37)	100.0(13)

Chi-Square = 9.59769 d.f.=6 Not Significance (0.1426)

จากตารางที่ 7 สรุปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาดตั้งแต่
21 ไร่ขึ้นไป ส่วนมากยังมีอาชีพภาคเกษตรกรรมร้อยละ 61.5 รองมาคืออาชีพภาค
บริการ ร้อยละ 23.1 หัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาด 11-20 ไร่ ส่วนมาก

ประกอบอาชีพภาคบริการ รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 24.3 หัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาด 1-10 ไร่ ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 47.5 รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 37.5 ซึ่งสังเกตว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาดต่างกันมักจะมีการประกอบอาชีพในแต่ละภาคอาชีพไม่ต่างกัน และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า Chi-Square ก็ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของการขายที่ดินกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ค่าเท่ากับ 0.1426 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05

ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 5 จึงไม่ยอมรับว่าชาวมอบชุดที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ประกอบการภาคบริการมากกว่าผู้ที่เคยขายที่ดินหรือไม่เคยขายที่ดินเลย

สมมติฐานที่ 6 : ชาวมอบชุดในปัจจุบันมักขายที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการขายที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (การขายประโยชน์จากที่ดิน)

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามลักษณะการไร้ประโยชน์จากที่ดิน (ปัจจุบัน)

ลักษณะการไร้ประโยชน์จากที่ดิน (ปัจจุบัน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้ผู้อื่นเช่า	34	46.0
ปลูกพืชเอง	32	43.2
ทิ้งว่างไว้, เตรียมขาย	8	10.8
รวม	74	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า มีหัวหน้าครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง 74 ครัวเรือน จากกลุ่มตัวอย่าง 160 ครัวเรือน โดยส่วนมากหัวหน้าครัวเรือนไร้ประโยชน์จากที่ดินในปัจจุบันซึ่งให้ผู้อื่นเช่า ร้อยละ 46.0 ปลูกพืชเอง ร้อยละ 43.2 ในกรณีของการปลูกพืชเองนั้น ที่ดินส่วนมากมักตั้งอยู่นอกชุมชนมาบชลูด สำหรับภายในชุมชนมาบชลูดเองมักไร้ที่ดินในการสร้างที่อยู่อาศัยให้เช่าเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โดยส่วนมากชาวมาบชลูดในปัจจุบันมักไร้ที่ดินเพื่อประโยชน์ให้ผู้อื่นเช่า ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 6 จึงยอมรับว่าชาวชุมชนมาบชลูดในปัจจุบันมักไร้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการไร้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สมมติฐานที่ 7 : ชาวมาบชูดมภ์จะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม (รายได้)

ตารางที่ 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

รายได้อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพหลักของ หัวหน้าครัวเรือน	รายได้ (ต่อเดือน) ของหัวหน้าครัวเรือน	
	ต่ำกว่า 3,000 บาท	ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	59.5(25)	20.3(24)
ภาคอุตสาหกรรม	0.0(0)	19.5(23)
ภาคบริการ	40.5(17)	59.3(70)
อื่น ๆ	0.0(0)	0.9(1)
รวม	100.0(42)	100.0(118)

Chi-Square = 26.09558 d.f.=3 Significance = 0.0000

จากตารางที่ 9 สรุปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพหลักภาคบริการ ร้อยละ 59.3 ซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมโดยมีร้อยละ 20.3 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 3,000 บาท ส่วนมากประกอบ

อาชีพภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีร้อยละ 59.5 ซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพภาคบริการ โดยมีร้อยละ 40.5 ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยทำการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

รายได้กับอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน

อาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน	รายได้ (ต่อเดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน	
	ต่ำกว่า 3,000 บาท	ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	52.0(53)	6.2(20)
ภาคอุตสาหกรรม	11.7(12)	39.2(127)
ภาคบริการ	36.3(37)	54.6(177)
รวม	100.0(102)	100.0(324)

Chi-Square = 814.73526 d.f.=6 Significance = 0.0000

จากตารางที่ 10 สรุปได้ว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการร้อยละ 54.6 รองมาคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม คือร้อยละ 39.2 และมีจำนวนที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคเกษตรกรรมร้อยละ 6.2 ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 3,000 บาท ส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 52.0 รองมาคืออาชีพภาคบริการ คือร้อยละ 36.3 และมีจำนวนที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม ที่มีเพียงร้อยละ 11.7 ดังนั้นสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 3,000 บาท ส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบด้วยการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ (ต่อเดือน) ของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนและความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ (ต่อเดือน) ของสมาชิกในครัวเรือนกับอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน สรุปได้ว่าจากสมมติฐานที่ 7 จึงยอมรับว่าชาวมอบขลุ่ยมักจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากมีรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

สมมติฐานที่ 8 : ชาวมอบขลุ่ยที่เคยเป็นเกษตรกรมักมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (ภาวะหนี้สิน)

ตารางที่ 11 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความเห็น
เกี่ยวกับรายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรม

ความเห็นเกี่ยวกับรายได้จากอาชีพ ภาคเกษตรกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่พอเลี้ยงครอบครัว	78	48.8
พอเลี้ยงครอบครัวไปวัน ๆ มีรายได้ดี	82	51.3
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 11 พบว่าความเห็นเกี่ยวกับรายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรมของหัวหน้าครัวเรือนนั้น ไม่มีผู้ตอบว่ารายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรมมีรายได้ดี ส่วนมากตอบว่าพอเลี้ยงครอบครัวไปวัน ๆ ร้อยละ 51.3 และไม่พอเลี้ยงครอบครัว ร้อยละ 48.8 ความเห็นเกี่ยวกับรายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรม 2 กรณีหลัง เป็นความเห็นที่แสดงว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมทำให้รายได้น้อยพอเลี้ยงครอบครัวไปวัน ๆ ไม่มีเงินเก็บสะสมหรือไม่พอใช้จ่ายเมื่อมีคราวจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจากการพิจารณาความเห็นเกี่ยวกับรายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรม ซึ่งส่วนมากแสดงให้เห็นว่าให้รายได้น้อย พอประทังชีวิตไปวัน ๆ หรือไม่พอเลี้ยงครอบครัว อันนำไปสู่การต้องกู้เงินหรือการมีหนี้สินเมื่อคราวต้องใช้จ่ายเงิน เนื่องจากไม่มีเงินเก็บสะสม (จากตารางที่ 11 ประกอบกับการสัมภาษณ์ชาวมาบชลูดนอกจากแบบสอบถาม)

ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ 8 จึงยอมรับว่าชาวมาบชลูดที่เคยเป็นเกษตรกรมักมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมากกว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

การทดสอบลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง / ชนบทของชุมชนมาบฉูด

1.) ชาวชุมชนมาบฉูดประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพ
ภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 12 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเกษตรกรรม	49	30.6
ภาคอุตสาหกรรม	23	14.4
ภาคบริการ	87	54.4
ไม่ระบุ, ไม่ทราบ	24	3.7
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนมีเพียงร้อยละ 30.6 เท่านั้นที่ประกอบอาชีพหลักภาคเกษตรกรรม ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 68.8 โดยประกอบด้วยอาชีพภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 14.4 และอาชีพภาคบริการร้อยละ 54.4 ดังนั้นจึงสรุปว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนมากประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 13 จำนวนร้อยละของสมาชิกในครัวเรือน
จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเกษตรกรรม	73	11.4
ภาคอุตสาหกรรม	139	21.8
ภาคบริการ	214	33.5
ไม่ระบุ, ไม่ทราบ	212	33.2
รวม	638	100.0

จากตารางที่ 13 พบว่าจากสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 638 คน จาก 160 ครัวเรือน ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 11.4 เท่านั้น ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 55.3 โดยประกอบด้วยอาชีพภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 21.8 อาชีพบริการร้อยละ 33.5 ดังนั้นจึงสรุปว่าสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 160 ครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนมากประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

ฉะนั้น จากการพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 160 ครัวเรือน พบว่าโดยส่วนมากประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม จึงสรุปว่า ชาวมาบฉลุคประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

2.) ชาวมาบชอุคมีความนิยมนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 14 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามความนิยมนอาชีพ

อาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเกษตรกรรม	4	2.5
ภาคอุตสาหกรรม	96	60.0
ภาคบริการ	60	37.5
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 14 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ยังมีความนิยมนอาชีพภาคเกษตรกรรม มีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีความนิยมนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 97.5 ครอบคลุมด้วยความนิยมนอาชีพภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 60.0 และความนิยมนอาชีพภาคบริการร้อยละ 37.5 ดังนั้นจึงสรุปว่ากลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนจำนวน 160 ครัวเรือนส่วนมากมีความนิยมนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 15 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามความคาดหวังในอาชีพที่มีต่อบุตร

ความคาดหวังของหัวหน้าครัวเรือน ต่ออาชีพบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ	43	26.9
ชาวไร่ ชาวนา	0	0.0
พ่อค้า	55	34.4
รับจ้างในบริษัท โรงงาน	62	38.8
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 15 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีความคาดหวังในอาชีพบุตร โดยส่วนมากคาดหวังอยากให้บุตรของตนรับจ้างในบริษัทหรือในโรงงาน รองมาคือ พ่อค้า ร้อยละ 34.4 และข้าราชการร้อยละ 26.9 ส่วนอาชีพชาวไร่ ชาวนา ไม่มีหัวหน้าครัวเรือนที่มีความคาดหวังให้บุตรของตนประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งเป็นการแสดงถึงความนิยมนอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อตนเองและบุตรของตน ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นความนิยมนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

ฉะนั้น จากการพิจารณาความนิยมนอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนและความคาดหวังของหัวหน้าครัวเรือนในอาชีพของบุตร สรุปได้ว่าชาวมาบชลุดมีความนิยมนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

3.) ชาวชุมชนมาบขลุคมีความคาดหวังทางการศึกษาต่อตนเองและลูกหลาน
ในระดับที่สูงขึ้น

ตารางที่ 16 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามความคาดหวังทางการศึกษาบุตร

ความคาดหวังของหัวหน้าครัวเรือน ต่อการศึกษาบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	0	0.0
มัธยมศึกษา	4	2.5
ปวช	9	5.6
ปวส	8	5.0
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	128	80.0
อื่น ๆ, ไม่ระบุ, ไม่ทราบ	11	6.9
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 16 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากมีความคาดหวัง
ทางการศึกษาต่อบุตรในระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 80.0 ซึ่งแสดงว่า
ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรหลานของตนในระดับที่สูงที่สุด
เท่าที่ความสามารถของตนจะเสียค่าใช้จ่ายได้

ตารางที่ 17 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามความสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน

ความเห็นของหัวหน้าครัวเรือน ต่อความสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากที่สุด	146	91.3
ปานกลาง	14	8.8
น้อย	0	0.0
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 17 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากมีความเห็นว่าการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญมากที่สุด มีร้อยละ 91.3

ตารางที่ 18 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตาม
ความเสมอภาคทางการศึกษาของบุตรชายและบุตรสาว

ความเห็นของหัวหน้าครัวเรือน ต่อความเสมอภาคทางการศึกษาของ บุตรชายและบุตรสาว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วย	125	78.1
เห็นด้วย	35	21.9
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 18 ซึ่งแสดงถึงความเห็นที่ว่า "ปัจจุบันลูกสาวไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเท่าลูกชาย" หัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากไม่เห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว มีร้อยละ 78.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าลูกชายหรือลูกสาวจำเป็นอย่างไรที่จะต้องรับการศึกษาให้สูงที่สุดเท่าที่จะเสียค่าใช้จ่ายได้

ฉะนั้น จากการพิจารณาตารางที่ 16, 17 และ 18 เพื่อพิจารณาถึงความคาดหวังทางการศึกษาบุตร ความสำคัญของการศึกษาในปัจจุบันและความเสมอภาคทางการศึกษาของบุตรชายและบุตรสาว มาประกอบกันถึงความเห็นต่อการศึกษา ซึ่งปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากมีความเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันมาก ทำให้มีความคาดหวังต่อการศึกษาบุตรของตน ให้มีการศึกษาระดับที่สูงสุด โดยไม่คำนึงอีกต่อไปว่าบุตรของตนจะเป็นหญิงหรือชาย เพราะการศึกษามีผลต่อแนวทางการเลือกประกอบอาชีพที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าชาวชุมชนมาบขลุคมีความคาดหวังทางการศึกษาต่อตนเองและลูกหลานในระดับที่สูงขึ้น

4.) ชาวชุมชนมาบชลุดมีความต้องการหรือมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย

ตารางที่ 19 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัว

ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัว ของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คู่สมรสกับบุตร	87	54.4
คู่สมรส บุตร และ เครือญาติ	73	45.6
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 19 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัว (ซึ่งเป็นความคาดหวังของหัวหน้าครัวเรือนต่อรูปแบบครอบครัวของตนหรือของบุตรที่เห็นว่ามีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน) พบว่าหัวหน้าครัวเรือนร้อยละส่วนมาก เห็นว่าครอบครัวของตนควรประกอบด้วยคู่สมรสกับบุตร (ซึ่งเป็นรูปแบบครอบครัวเดี่ยว) มีร้อยละ 54.4

ฉะนั้น จึงสรุปว่าชาวชุมชนมาบชลุดมีความต้องการหรือมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย

5.) ชาวชุมชนมาบชลูดมีเวลาที่จะอยู่ร่วมกันกับสมาชิกภายในครอบครัว
แต่ละวันน้อยลง

ตารางที่ 20 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามสถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	106	66.3
ในตัวจังหวัดระยอง	36	22.5
ที่บ้านฉาง	9	5.6
อื่น ๆ, ไม่ทราบ, ไม่ระบุ	9	5.6
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 20 พบว่าหัวหน้าครัวเรือน โดยส่วนมากมีสถานที่ทำงานนอกเขตชุมชนมาบชลูด กล่าวคือ มีหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานอยู่ที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดหรือบริเวณใกล้เคียง เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองมาคือ ในตัวจังหวัดระยอง ร้อยละ 22.5 และที่บ้านฉาง ร้อยละ 5.6 รวมแล้วหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานนอกเขตชุมชนมาบชลูด ร้อยละ 94.4 ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากจึงต้องใช้เวลาในการเดินทางเพื่อไปทำงานนอกหมู่บ้านแบบไปเช้าเย็นกลับ ทำให้มีเวลาจำกัดที่จะอยู่กับครอบครัว ซึ่งต่างจากการดำรงชีวิตของผู้ที่ทำอาชีพเกษตรกรรม

ตารางที่ 21 จำนวนร้อยละของสมาชิกในครัวเรือน
จำแนกตามสถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงานของสมาชิก ในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	140	66.3
ในตัวจังหวัดระยอง	98	22.5
ที่บ้านฉาง	50	5.6
อื่น ๆ, ไม้ทราบ, ไม้ระบุ	350	5.6
รวม	638	100.0

จากตารางที่ 21 พบว่าสมาชิกในครัวเรือน ที่มีสถานที่ทำงานนอกชุมชนมาบตาพุด รวมเป็นร้อยละ 45.1 ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดหรือบริเวณใกล้เคียงร้อยละ 21.9 ในตัวจังหวัดระยอง ร้อยละ 15.4 และที่บ้านฉางร้อยละ 7.8 ส่วนกรณีอื่น ๆ, ไม้ทราบ หรือไม้ระบุ คือ สมาชิกในครัวเรือนที่ยังมิได้ทำงานและภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่บ้านเปิดร้านค้าเล็ก ๆ หรือเก็บค่าเช่าบ้าน ซึ่งรวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 54.9 ดังนั้นหากพิจารณาจากผู้ที่ออกไปทำงานนอกชุมชนก็มีจำนวนมากกว่าผู้ที่ทำงานอยู่ในชุมชนมาบตาพุด

ฉะนั้นจากตารางที่ 20 และ 21 ซึ่งแสดงถึงสถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน ผลปรากฏว่ามีผู้ที่ทำงานนอกชุมชนมาบตาพุดเป็นจำนวนมากกว่าผู้ที่ทำงานภายในชุมชนมาบตาพุด ซึ่งแสดงถึงระยะเวลาการเดินทางและการทำงานที่มีระยะเวลาที่กำหนดที่แน่นอน ทว่าวิถีชีวิตของหัวหน้าครัวเรือนที่จะมีเวลาอยู่กับสมาชิกในครัวเรือนแต่ละวันน้อยลง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าชาวชุมชนมาบตาพุดมีเวลาที่จะอยู่ร่วมกันกับสมาชิกภายในครอบครัวแต่ละวันน้อยลง

6.) ชาวชุมชนมาบชลูดจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมมืออย่างมีคุณภาพมากกว่า
การมีเวลาเพื่อติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่าง เป็นกันเอง

ตารางที่ 22 จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นสมาชิก	106	66.3
ไม่เป็นสมาชิก	54	33.8
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 22 พบว่าหัวหน้าครัวเรือน ร้อยส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม
ที่เป็นทางการในชุมชนมาบชลูด (เช่น ชมรมมาบชลูดพัฒนา ชมรมพลังหนุ่ม เป็นต้น)
ซึ่งมีร้อยละ 66.3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวมาบชลูดโดยส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มที่เป็น
ทางการเนื่องจากจะมีระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่มเช่น การประชุมเลือกประธานชมรม
ทำกิจกรรมในวันสำคัญของทางราชการ รวมทั้งการร่วมประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนา
หมู่บ้านและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามหลักเกณฑ์ของชมรม ประกอบกับชมรม
ดังกล่าวมีการจดทะเบียนการตั้งชมรมอย่างเป็นทางการจากทางราชการด้วย

ตารางที่ 23 ร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน

จำแนกตามการช่วยเหลือกันในฐานะสมาชิกกลุ่มในชุมชน

การช่วยเหลือกันในฐานะสมาชิกกลุ่ม ในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้รับเงินช่วยเหลือ	39	24.4
นำเรื่องของตนเข้าปรึกษาหารือได้	28	17.5
ช่วยเหลือด้านแรงงาน ช่วยงาน	34	21.3
อื่น ๆ, ไม่ระบุ, ไม่ทราบ	59	36.9
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 23 พบว่าหัวหน้าครัวเรือน โดยส่วนมากที่เป็นสมาชิกกลุ่ม
 อย่างเป็นทางการจะได้รับความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ในรูปแบบของการ
 ช่วยเหลือที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การช่วยเหลือของกลุ่มกับสมาชิกกลุ่มที่ได้รับมากที่สุด
 คือ การรับเงินช่วยเหลือ มีร้อยละ 24.4 การช่วยเหลือด้านแรงงาน ช่วยงาน
 มีร้อยละ 21.3 และการนำเรื่องของตนเข้าปรึกษาหารือได้มีร้อยละ 17.5 ซึ่ง
 รวมแล้วมีหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นทางการนี้ที่ได้รับความช่วยเหลือ
 ในรูปแบบต่าง ๆ ร้อยละ 63.3

ฉะนั้นจากตารางที่ 22 และ 23 แสดงให้เห็นว่าชาวชุมชนมาบฉุค
 ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นทางการและมีการช่วยเหลือกัน หรือร่วมกิจกรรม
 กันในฐานะสมาชิกกลุ่ม เพื่อพัฒนาชุมชนหรือการช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในระหว่าง
 สมาชิก โดยผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มจะไม่มีการร่วมกิจกรรมหรือการช่วยเหลือกัน
 (จากการสัมภาษณ์นอกแบบสอบถามกับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มและผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม)

านขณะที่ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าวจะไม่มีส่วนร่วมต่อการทำกิจกรรมดังกล่าวเลย ดังนั้นจึงสรุปว่าชาวชุมชนมาบชวลิตจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมมืออย่างมีคุณภาพมากกว่าการมีเวลาเพื่อติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่าง เป็นกันเอง

การอภิปรายผล

จากการทดสอบสมมติฐานแล้ว พอสรุปได้ดังนี้

- 1.) ยอมรับว่ามีชาวชุมชนมาบชวลิตเป็นจำนวนมากที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (ความใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด)
- 2.) การมีที่ดินน้อยลงในชุมชนมาบชวลิตไม่สามารถสรุปว่าทำให้ชาวชุมชนแห่งนี้ต้องเปลี่ยนมาเป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (การถูกเวนคืนอันเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด)
- 3.) ไม่สามารถสรุปได้ว่าชาวมาบชวลิตที่เคยเป็นเกษตรกรมักประสบกับการขาดทุนต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว (ความไม่นิยมในอาชีพเกษตรกรรม)
- 4.) ยอมรับว่าชาวมาบชวลิตที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมาบชวลิตที่มีระดับการศึกษาต่ำ (ระดับการศึกษา)
- 5.) ไม่สามารถสรุปได้ว่า ชาวมาบชวลิตที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ประกอบการภาคบริการมากกว่าผู้ที่เคยขายที่ดินขนาดเล็กหรือไม่เคยขายที่ดินเลย (ภูมิหลังของการขายที่ดิน)
- 6.) ยอมรับว่าชาวมาบชวลิตในปัจจุบันมักใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการไว้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (การใช้ประโยชน์จากที่ดิน)
- 7.) ยอมรับว่าชาวมาบชวลิตมักจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากมีรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม (รายได้)
- 8.) ยอมรับว่าชาวมาบชวลิตที่เคยเป็นเกษตรกรมักมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (ภาวะหนี้สิน)

จากกรอบความคิดการวิจัย กำหนดให้ปัจจัยของสถานการณ์และปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1.) ปัจจัยของสถานการณ์ ประกอบด้วย

1.1) การพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก

- ความใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
- การถูกเวนคืนอันเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด

1.2) ความไม่นิยมนอาชีพเกษตรกรรม

2.) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

2.1) ระดับการศึกษา

2.2) ภูมิหลังของการขายที่ดิน

2.3) ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

2.4) รายได้

2.5) ภาวะหนี้สิน

หลังจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามผลสรุปข้างต้นแล้ว ทำให้ปัจจัยของสถานการณ์และปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวชุมชนมาบตาพุด แต่ที่แตกต่างกันและสามารถสรุปส่วนประกอบของปัจจัยของสถานการณ์และปัจจัยส่วนบุคคลได้ ดังนี้

1.) ปัจจัยของสถานการณ์ ประกอบด้วย

- ความใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

2.) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

2.1) ระดับการศึกษา

2.2) ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

2.3) รายได้

2.4) ภาวะหนี้สิน

จากสมมติฐานที่ 1 ซึ่งยอมรับว่ามีชาวมาบซูดเป็นจำนวนมากที่ทำงาน เกี่ยวเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เพื่อทดสอบตัวแปร ความใกล้ชิดกับนิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุด อันเป็นตัวแปรย่อยของการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเล ตะวันออก เพื่อประกอบการอธิบายในปัจจัยของสถานการณ์ (พิจารณาแผนภาพที่ 3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของการปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของชาวชุมชนมาบซูด ประกอบการอธิบาย) ซึ่งได้นำทฤษฎีการกระทำของบุคคล (Theory of Social Action) ของ Talcott Parsons มาอธิบาย เนื่องจากว่าการตัดสินใจปรับตัว เพื่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นจะต้องคำนึงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้น ๆ ประสบอยู่ด้วย (Situational Conditions) ดังนั้นในการตั้งนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดอันเป็นแหล่งงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่สำคัญ ซึ่งอยู่ใกล้กับ ชุมชนมาบซูด จึงทำให้เป็นทางเลือกหนึ่งของชาวมาบซูดและเป็นแหล่งแรงงาน ที่สำคัญ เพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อเป็นการ ทดสอบสมมติฐานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากสถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งปรากฏว่าชาวมาบซูดโดยส่วนมากทำงานเกี่ยวเนื่อง กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

จากสมมติฐานที่ 2 ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าการมีที่ดินน้อยลงในชุมชน มาบซูด ทำให้ชาวชุมชนแห่งนี้ต้องเปลี่ยนแปลงมาเป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เพื่อ ทดสอบตัวแปรการถูกเวนคืนอันเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองมาบตาพุด อันเป็นตัวแปร ย่อยของการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อประกอบการอธิบายใน ปัจจัยของสถานการณ์ จากสมมติฐานที่ 2 นี้ กล่าวได้ว่า ทั้งผู้ที่ยังมีที่ดินอยู่หรือไม่มี ที่ดินในชุมชนมาบซูด ส่วนแต่ไม่ต้องการที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไป แต่ เมื่อมีการเวนคืนที่ดินในชุมชนมาบซูดแล้วยังเป็นการผลักดันให้ผู้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมอยู่นั้นต้องเลิกทำไปโดยปริยาย ฉะนั้นการมีที่ดินน้อยลงจากการเวนคืน จึงมีสาเหตุหลักที่ทำให้ชาวมาบซูดต้องเปลี่ยนแปลงประกอบอาชีพนอกภาค เกษตรกรรม

ดังนั้นจากสมมติฐานที่ 1 และ 2 ซึ่งประกอบกันเป็นตัวแปรการพัฒนา อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้น จากการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า

จากการที่ชุมชนมาบขลุตั้งอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดนี้มีผลต่อชาวมาบขลุที่จะมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมได้มากขึ้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการถูกเวนคืนที่ดินของชาวชุมชนมาบขลุ

จากสมมติฐานที่ 3 ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าชาวมาบขลุที่เคยเป็นเกษตรกรมักประสบกับการขาดทุนต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว เพื่อทดสอบตัวแปรความไม่นิยมนอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากผู้วิจัยได้นำประเด็นการขาดทุนจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นสาเหตุของความไม่นิยมนอาชีพเกษตรกรรม จึงไม่สามารถครอบคลุมสาเหตุที่ไม่นิยมนอาชีพดังกล่าวได้ เนื่องจากว่าผู้ที่ไม่นิยมนประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนดังกล่าวมีทางเลือกของการทำงานนอกภาคเกษตรกรรมจากการที่อยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่หารายได้ให้แก่ชาวชุมชนได้มากกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (จากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 7)

ดังนั้นจากการทดสอบสมมติฐานที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งอธิบายปัจจัยของสถานการณ์ สรุปได้ว่าจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดอยู่ใกล้กับชุมชนมาบขลุ จึงเป็นสถานการณ์ที่สำคัญต่อการเลือกตัดสินใจเพื่อปรับตัวให้เหมาะกับการดำเนินชีวิต ณ ชุมชนมาบขลุปัจจุบัน

จากสมมติฐานที่ 4 ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบขลุที่มีระดับการศึกษามักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมาบขลุที่มีระดับการศึกษาต่ำ เพื่อทดสอบตัวแปรระดับการศึกษา อันเป็นตัวแปรย่อยเพื่อประกอบการอธิบายในปัจจัยส่วนบุคคล (ดูแผนภาพที่ 3 : แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชาวชุมชนมาบขลุประกอบการอธิบาย) ซึ่งได้นำทฤษฎีการกระทำของบุคคล ของ Talcott Parsons มาอธิบาย เนื่องจากว่าจากการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของสถานการณ์ (Situational Conditions) แล้ว ยังต้องประกอบกับการคำนึงถึงบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคิดต่าง ๆ ของสังคม (Norms, Value and other Ideas) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องนี้รวมเรียกว่าปัจจัยส่วนบุคคล อดยเริ่มพิจารณาจากระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนของชาวมาบขลุ ซึ่งสรุปได้ว่า

ระดับการศึกษาของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพภาคอุตสาหกรรมจะเห็นได้ชัดว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม ส่วนอาชีพภาคบริการมีทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำและสูง แล้วแต่ลักษณะงานที่ทำ ส่วนอาชีพภาคเกษตรกรรมมักเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากอาชีพภาคอุตสาหกรรมเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการคัดเลือกบุคคลเพื่อทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีความซับซ้อนของแต่ละขั้นตอน และมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการผลิต จึงมีการวางแผนเกณฑ์การทำงานและคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นแรงงาน ฉะนั้นแรงงานดังกล่าวจึงมักกำหนดให้มีความรู้หรือระดับการศึกษาสูง (คือตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป) ซึ่งต่างจากอาชีพภาคเกษตรกรรมที่มีลักษณะงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะความรู้แต่อาศัยประสบการณ์การเพาะปลูกแทน ส่วนอาชีพภาคบริการมีทั้งผู้ที่มีความรู้ในระดับการศึกษาทั้งสูงและต่ำ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะงาน เช่น งานอิสระ (การค้าขาย) ขึ้นอยู่กับทุนและความคิดในการลงทุนจึงมีทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงและต่ำประกอบกัน เป็นต้น

จากสมมติฐานที่ 5 ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าชาวมวยชลุทที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ประกอบการภาคบริการมากกว่าผู้ที่เคยขายที่ดินขนาดเล็กหรือร่วมเคยขายที่ดินเลย เพื่อทดสอบตัวแปรภูมิหลังของการขายที่ดิน อดยเป็นตัวแปรหนึ่งของปัจจัยส่วนบุคคล (พิจารณาแผนภาพที่ 3 ประกอบ) จากกรอบความคิดที่ผู้วิจัยเชื่อว่าภูมิหลังการขายที่ดินขนาดที่ต่างกันจะนำไปสู่การปรับตัวด้านอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพภาคบริการซึ่งผู้มีภูมิหลังของการขายที่ดินขนาดใหญ่ คงจะมีทุนจากการขายที่ดินมากกว่าผู้เคยขายที่ดินขนาดเล็กหรือร่วมเคยขายที่ดิน ทำให้สามารถมาเป็นผู้ประกอบการภาคบริการ มากกว่าการเป็นแรงงานของภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการ แต่จากการเก็บข้อมูลในชุมชนมวยชลุท และจากการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่าภูมิหลังของการขายที่ดินขนาดที่ต่างกัน ไม่ได้มีการปรับตัวด้านอาชีพตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้ที่เคยขายที่ดินขนาดต่างกัน ซึ่งก็มีทุนต่างกันนั้น โดยเฉพาะจากการขายที่ดินขนาดใหญ่ บางครอบครัวเป็นการขายที่ดินด้วยการถูกเวนคืน ซึ่งได้รับเงินทดแทนที่ใหม่คุ้มค่านักต้องนำมาใช้จ่ายด้านการสร้างที่อยู่อาศัยหรือหนี้สินอื่น ๆ ดังนั้น จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่จึงพบว่า มีผู้ที่เคยขายที่ดินทั้งจาก

การเวนคืนและขายให้กับเอกชนนั้น ครอบคลุมมากหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มิได้เป็นผู้ประกอบการภาคบริการ บางครัวเรือนยังทำอาชีพเกษตรกรรมในที่ดินขนาดเล็ก รอบที่อยู่อาศัยและอาศัยเงินจุนเจือจากสมาชิกในครัวเรือนเนื่องจากมีรายได้มากแล้ว ส่วนผู้ที่เป็นผู้ประกอบการภาคบริการ โดยเฉพาะการค้าขายในรูปแบบค้าส่ง เช่น ขายไข่ หรือวัสดุก่อสร้าง มักเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก่อนแล้ว และมักเป็นผู้ที่ติดต่อกับชุมชนภายนอกหรือเป็นที่กว้างขวางในชุมชนเดิมอยู่แล้ว จะเห็นว่าในชุมชนจะมีผู้เคยขายที่ดินขนาดใหญ่แล้วปัจจุบันไม่ประกอบอาชีพใด ๆ แล้วก็มี ครอบการจุนเจือจากสมาชิกในครัวเรือนและค้าขายเล็กน้อยหน้าบ้าน ดังนั้นขนาดของการขายที่ดินจึงไม่สัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอาชีพมาสู่การเป็นผู้ประกอบการภาคบริการ

จากสมมติฐานที่ 6 ซึ่งยอมรับว่าชาวชุมชนมาบชลูดในปัจจุบันมักเข้าที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการเข้าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อทดสอบตัวแปรการเข้าประโยชน์จากที่ดิน ครอบคลุมเป็นตัวแทนหนึ่งของปัจจัยส่วนบุคคล (พิจารณาแผนภาพที่ 3 ประกอบ) จากกรอบความคิดซึ่งผู้วิจัยต้องการอธิบายว่า เนื่องจากชุมชนมาบชลูดส่วนมากมีผู้ประกอบการนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นที่ดินภายในชุมชนมาบชลูดปัจจุบันจึงมักไม่เข้าใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกแล้ว เนื่องจากมีผู้ประกอบการภาคเกษตรกรรม ประกอบกับชุมชนดังกล่าวอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งมีสิ่งสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกต่อการเป็นชุมชนที่พักอาศัยของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จึงทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้นไม่คุ้มกับการนำมาใช้เพาะปลูกอีกต่อไป ดังนั้นลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินจึงเพื่อการอยู่อาศัยของครัวเรือนเองหรือการสร้างบ้านเช่าให้แรงงานจากนอกพื้นที่มาอยู่ จากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบชลูดและการทดสอบสมมติฐานจึงยืนยันว่าลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินของชุมชนมาบชลูดปัจจุบันเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการเข้าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้นการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของชาวมาบชลูดนั้น จึงสะท้อนให้เห็นถึงความคิดในชุมชน ซึ่งมีเข้าให้ความสำคัญต่อการเกษตรกรรมอีกต่อไป เนื่องจากมีทางเลือกใหม่ซึ่งให้รายได้ที่ดีกว่า (ผลจากสมมติฐานที่ 7) ซึ่งเป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงานของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดหรือ ฌ ที่อื่น ๆ ในจังหวัดระยองด้วย

สมมติฐานที่ 7 ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบซูดมักจะทำประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเนื่องจากมีรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม เพื่อทดสอบตัวแปรรายได้ โดยเป็นตัวแปรหนึ่งของปัจจัยส่วนบุคคล (พิจารณาแผนภาพที่ 3 ประกอบ) จากกรอบความคิดซึ่งผู้วิจัยต้องการจะอธิบายว่ารายได้กำลัง เป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการเลือกประกอบอาชีพของชาวมาบซูด เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นจากความเจริญในพื้นที่อื่นเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้ชาวมาบซูดจำเป็นต้องมีการปรับตัว โดยเฉพาะด้านอาชีพให้เหมาะสมกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น นั่นก็คือการเลือกประกอบอาชีพที่เข้าใจว่าให้รายได้ดี ซึ่งก็คืออาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบซูดและการทดสอบสมมติฐานจึงยืนยันว่าชาวมาบซูดมักจะทำประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเนื่องจากทำรายได้ที่มากกว่าการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมซึ่งให้รายได้ที่มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม จึงกลายเป็นความคิดของสมาชิกในชุมชนมาบซูดโดยส่วนใหญ่ จึงถือได้ว่าเป็นความคิดในสังคมที่มีผลต่อชาวมาบซูดรุ่นใหม่ ที่จะเลือกประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

จากสมมติฐานที่ 8 ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบซูดที่เคยเป็นเกษตรกรมักมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เพื่อทดสอบตัวแปรภาวะหนี้สิน โดยเป็นตัวแปรหนึ่งของปัจจัยส่วนบุคคล (พิจารณาแผนภาพที่ 3 ประกอบ) จากกรอบความคิดซึ่งผู้วิจัยต้องการจะอธิบายว่าจากการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมซึ่งทำรายได้ไม่แน่นอนและไม่ดีนั้น ประกอบกับสภาพการดำรงชีวิตที่ต้องอาศัยค่าครองชีพที่สูงขึ้นจึงทำให้เกษตรกรไม่พอกับการใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตในครอบครัวต่อไป ดังนั้นจึงก่อให้เกิดหนี้สินเพื่อการใช้จ่ายดังกล่าว และจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบซูดประกอบการทดสอบสมมติฐานจึงยืนยันว่าชาวมาบซูดที่เคยประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมซึ่งมีรายได้น้อยและไม่แน่นอนมักมีหนี้สินมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมซึ่งมีรายได้ที่ดีกว่า ฉะนั้นจากผลกระทบของรายได้จากการประกอบอาชีพจึงส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สิน ดังนั้นสิ่งดังกล่าวจึงกลายเป็นประสบการณ์ในชุมชนที่ก่อให้เกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการประกอบอาชีพนั่นคือการปรับตัวด้านอาชีพสู่อาชีพ

นอกภาคเกษตรกรรม

ดังนั้นจากการทดสอบสมมติฐานที่ 4, 5, 6, 7 และ 8 ซึ่งจากกรอบความคิดการวิจัย ได้กำหนดรวมมาให้เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ว่าเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชาวมุขชนมาบชลูต โดยอธิบายอาศัยทฤษฎีการกระทำของบุคคล ของ Talcott Parsons เพื่อประกอบการศึกษาชุมชนมาบชลูตพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นผลสะท้อนมาจากบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคิดต่าง ๆ ของสังคม โดยสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับตัวของชาวมุขชลูตควบคู่ไปกับเงื่อนไขหรือปัจจัยของสถานการณ์ ซึ่งในที่สุดจะทำให้ผู้กระทำ (ชาวมุขชลูต) มีวิธีการเพื่อปรับตัวต่อความอยู่รอด ซึ่งในแง่ของการปรับตัวด้านอาชีพก็คือการเปลี่ยนมาประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งทำรายได้ที่ดีกว่า ทำให้ครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสภาพค่าครองชีพที่สูงขึ้น ดังนั้นจากการทดสอบสมมติฐานข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษา ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน รายได้และภาวะหนี้สิน มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อปรับตัวด้านการดำรงชีวิตของชาวมุขชลูต กล่าวคือ ระดับการศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะทำให้บุคคลนั้นสามารถมีทางเลือกในการดำรงชีวิตที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ โดยเฉพาะด้านอาชีพภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ จึงกลายเป็นเกณฑ์ที่ชาวมุขชนมาบชลูตทราบว่า หากต้องการให้ทำงานเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมหรืองานที่ทำรายได้ดีนอกภาคเกษตรกรรม บุคคลผู้นั้นควรมีระดับการศึกษาที่สูง เพื่อการนำมาซึ่งรายได้ที่ดีอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม โดยได้รับจากประสบการณ์เดิมว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมทำรายได้ที่มันน่อนและน้อยกว่าอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งโดยมากเกษตรกรมักมีหนี้สินมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ประกอบกับในปัจจุบันชุมชนมาบชลูตเมื่อนิยมประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และลักษณะพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ทำให้ชุมชนมาบชลูตกลายเป็นแหล่งที่พักที่สำคัญเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดได้แห่งหนึ่ง ดังนั้นลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินในชุมชนมาบชลูตจึงเพื่อการ

อยู่อาศัยมากกว่าเพื่อการเกษตรกรรม

ฉะนั้นในฐานะที่ชุมชนมาบชลูดตั้งอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขของสถานการณ์ (Situational Conditions) ประกอบกับปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษา ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน รายได้และภาวะหนี้สิน เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐาน ค่านิยมและความคิดต่าง ๆ ของสังคมในชุมชนมาบชลูด (Norms, Value and other Ideas) มีผลต่อชาวมาบชลูดในฐานะผู้กระทำ (Actor) ที่ต้องการจะดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดได้ภายใต้กระแสการพัฒนาอุตสาหกรรม (Goal) ดังนั้นชาวมาบชลูดจึงต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพความเป็นไปของชุมชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากอาชีพภาคเกษตรกรรม มาสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งรวมเรียกว่าวิธีการบรรลุเป้าหมาย (Alternative Means) ซึ่งงานที่นี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นผลกระทบทางสังคม เนื่องจากส่วนประกอบของผลกระทบทางสังคมล้วนแต่เป็นวิธีการปรับตัวเพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดของชาวชุมชนมาบชลูดเอง จากกรอบความคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดผลกระทบทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย

- 1.) ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ
- 2.) ความนิยมในอาชีพ
- 3.) การเห็นความสำคัญของการศึกษา
- 4.) รูปแบบของครอบครัว
- 5.) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
- 6.) การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน

โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาผลกระทบทางสังคม จากส่วนประกอบ 6 ข้อ ดังกล่าว เพื่อพิจารณาว่าชุมชนมาบชลูดนี้มีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบท หรือเป็นชุมชนที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากชุมชนเกษตรกรรมมาสู่ชุมชนเมือง จากการเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนมาบชลูด พอสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1.) ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ พบว่ามีชาวมายาชลุคประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม โดยอาศัยแนวคิดภาวะทันสมัยและการกลายเป็นเมือง (Modernization and Urbanization) ซึ่ง Nels Anderson ได้ให้คำนิยามของการกลายเป็นเมือง (Urbanization) คือการเปลี่ยนแปลง 2 อย่าง คือ การเปลี่ยนจากการทำงานในอาชีพภาคเกษตรกรรมมาเป็นการทำงานในอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และคือการเปลี่ยนแปลงจากการอยู่อาศัยในวิถีชีวิตแบบชนบทมาเป็นวิถีชีวิตแบบเมือง ในที่นี้ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพของชาวมายาชลุคที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นลักษณะประการหนึ่งของการสรุปว่าชุมชนมายาชลุคมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาในประเด็นของอาชีพโดยส่วนมากของสมาชิกในชุมชน

ดังนั้นจากลักษณะการปรับตัวด้านอาชีพ (การเปลี่ยนอาชีพ) ซึ่งได้กำหนดไว้ในกรอบความคิดการวิจัย โดยพิจารณาจากแผนภาพที่ 4 เนื่องจากลักษณะการปรับตัวด้านอาชีพนี้เป็นแนวทางของการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดของชาวมายาชลุคและครอบครัว ฉะนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาถึงขั้นตอนการเปลี่ยนอาชีพของชาวมายาชลุค กล่าวคือ ในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชาวมายาชลุคจากการทดสอบสมมติฐานหรือการเก็บข้อมูลจากชุมชนมายาชลุค ทำให้ทราบว่าอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่คนในชุมชนสนใจที่จะทำเป็นอาชีพหลัก ดังนั้นจากแผนภาพที่ 4 จึงได้กำหนดการเปลี่ยนอาชีพเป็น 2 ลักษณะ คือ การเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมและการเป็นแรงงานหรือผู้ประกอบการภาคบริการ จากการเก็บข้อมูลในชุมชนมายาชลุคผลปรากฏว่า ปัจจัยที่มีส่วนต่อลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพก็คือ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

อายุ โดยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนกับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน

ตารางที่ 24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	อายุของสมาชิกในครัวเรือน			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	21-40 ปี	41-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	0.0 (0)	18.0 (9)	29.8 (28)	80.0 (12)
ภาคอุตสาหกรรม	0.0 (0)	26.0 (13)	10.6 (10)	0.0 (0)
ภาคบริการ	100.0 (1)	56.0 (28)	58.5 (55)	20.0 (3)
อื่น ๆ	0.0 (0)	0.0 (0)	1.1 (1)	0.0 (0)
รวม	100.0 (1)	100.0 (50)	100.0 (94)	100.0 (15)

Chi-Square = 27.44899 d.f.= 9 Significance = 0.0012

จากตารางที่ 24 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 21-40 ปี ซึ่งประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 26.0 แต่เมื่อพิจารณาถึงหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 41-60 ปี ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ 10.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนมากขึ้นจะประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมน้อยลง และเมื่อพิจารณาที่อาชีพภาคเกษตรกรรมพบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 21-40 ปี มีร้อยละ 18.0 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 41-60 ปี มีร้อยละ 29.8 ซึ่งแสดงว่าอายุกับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคืออาชีพภาคอุตสาหกรรมมักจะเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมโดยส่วนใหญ และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างอายุกับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อดีค่าเท่ากับ 0.0012 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 25 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของสมาชิกในครัวเรือนกับอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน

อาชีพของสมาชิกในครัวเรือน	อายุของสมาชิกในครัวเรือน			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	21-40 ปี	41-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
ภาคเกษตรกรรม	0.6 (1)	7.6 (22)	27.7 (38)	30.8 (12)
ภาคอุตสาหกรรม	12.3 (21)	39.2 (114)	2.9 (4)	0.0 (0)
ภาคบริการ	7.0 (12)	47.7 (139)	43.1 (59)	10.2 (4)
อื่น ๆ	0.0 (0)	5.5 (16)	26.3 (36)	59.0 (23)
รวม	100.0 (171)	100.0 (291)	100.0 (137)	100.0 (39)

Chi-Square = 398.01580 d.f.= 9 Significance = 0.0000

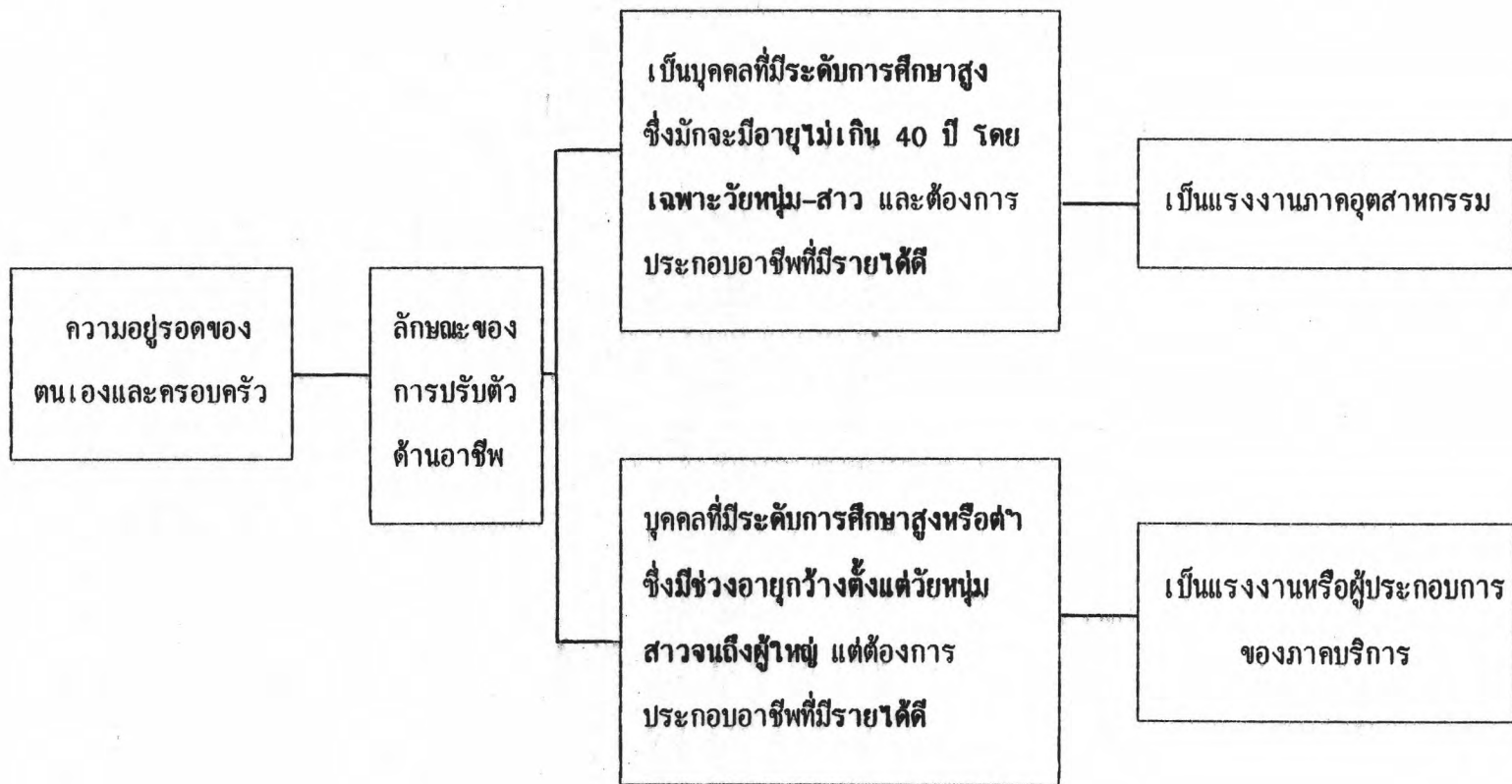
จากตารางที่ 25 พบว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 21-40 ปี ซึ่งประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม มีร้อยละ 39.2 แต่เมื่อพิจารณาถึงสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 41-60 ปี ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ 2.9 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่ออายุของสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้นมีผู้ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมน้อยลง และเมื่อพิจารณาที่อาชีพภาคเกษตรกรรมพบว่าสมาชิกในครัวเรือน ที่มีอายุ 21-40 ปี มีร้อยละ 7.6 แต่เมื่อพิจารณาที่อายุของสมาชิกในครัวเรือนที่กลุ่มอายุ 41-60 ปี มีร้อยละ 29.8 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมในชุมชนมาบชวลูดมักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม และเมื่อนำค่าร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบโดยทำการทดสอบค่า Chi-Square ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างอายุกับอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อดยได้ค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05

ฉะนั้นจากตารางที่ 25 และ 26 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพของชาวชุมชนมาบชวลูดพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม

ระดับการศึกษา โดยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน จากตารางที่ 5 และ 6 ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ 4 สรุปว่าชาวมาบชวลูดที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมาบชวลูดที่มีระดับการศึกษาต่ำ

รายได้ โดยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน จากตารางที่ 9 และ 10 ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ 7 สรุปว่า ชาวมาบชวลูดมักจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากมีรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

ดังนั้นจากแผนภาพที่ 4 แสดงลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ (การเปลี่ยนแปลงอาชีพ) ภายหลังจากการศึกษาถึงรูปแบบของการปรับตัวด้านอาชีพ ปรากฏว่าอายุ, ระดับการศึกษา และรายได้ของชาวชุมชนมาบชวลูดมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกประกอบอาชีพ โดยสรุปเป็นแผนภาพแสดงผลการศึกษาลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ (การเปลี่ยนอาชีพ) ในแผนภาพที่ 5 ดังนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงผลจากการศึกษาลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีวะ (การเปลี่ยนอาชีพ)

2.) ความนิยมนานาชาติ พบว่าชาวมาบชวลิตมีความนิยมนานาชาติมากกว่าภาคเกษตรกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ กล่าวคือ เมื่อชาวมาบชวลิตส่วนมากประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมย่อมต้องมีความนิยมนานาชาติเกษตรกรรมอยู่แล้ว เนื่องจากเดิมได้มีชาวมาบชวลิตโดยส่วนมากเป็นเกษตรกร แต่ในปัจจุบันความนิยมนานาชาติเกษตรกรรมลดลงจนแทบจะไม่มีผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวอีกต่อไปในชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากว่าอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ให้รายได้ที่ดีและแน่นอนกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม ดังนั้นในที่นี้จากการเก็บข้อมูลจากชุมชนมาบชวลิตสรุปได้ว่า ชาวมาบชวลิตมีความนิยมนานาชาติเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมซึ่งมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาประเด็นของความนิยมนานาชาติของชาวชุมชนมาบชวลิตโดยส่วนมาก

3.) การเห็นความสำคัญของการศึกษา พบว่าชาวชุมชนมาบชวลิตมีความคาดหวังทางการศึกษาต่อตนเองและลูกหลานในระดับที่สูงขึ้น จากงานวิจัยของสุนันทา สุวรรณคม และคณะ (2535) ได้กำหนดให้ระดับการศึกษาเป็นดัชนีชี้วัดถึงความแตกต่างของลักษณะประชากรในสังคมเกษตรกรรมกับสังคมอุตสาหกรรม กล่าวคือถึงแม้ว่าระดับการศึกษาของบุคคลที่เป็นเกษตรกร เป็นผู้ที่มีการศึกษาที่ต่ำสูงนัก แต่บุตรธิดาของเกษตรกรเหล่านี้ซึ่งมีโอกาสที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่บิดามารดาเคยเรียน ทั้งนี้เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองต่อไป ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของสมาชิกในชุมชนเกษตรกรรมหรือชนบทกับเมือง จะเห็นว่าในสังคมเมืองนั้นระดับการศึกษาของสมาชิกหรือความคาดหวังทางการศึกษามิตรของหัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากมีสูงกว่าในสังคมเกษตรกรรม ดังนั้นจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบชวลิตถึงการเห็นความสำคัญต่อการศึกษาพบว่า ชาวมาบชวลิตมีความคาดหวังทางการศึกษาต่อตนเองและลูกหลานในระดับที่สูงขึ้นซึ่งอาจสรุปได้ว่า หากพิจารณาประเด็นของระดับการศึกษาหรือการเห็นความสำคัญของการศึกษา ชุมชนมาบชวลิตมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง

4.) รูปแบบของครอบครัว พบว่าชาวชุมชนมาบชวลิตมีความต้องการหรือมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย จากการศึกษาของ Leonard Leissman (1970) สรุปว่าชุมชนในสังคมเมืองมีความรู้สึกพอใจกับความเป็นส่วนตัวของครอบครัว เมื่อประกอบกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเข้าแทนที่ของครอบครัวเดี่ยวในสังคมเมืองเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากลักษณะและโครงสร้างของครอบครัวขยายซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา บุตร ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง นั้น ไม่เหมาะกับสังคมเมือง เพราะเป็นการยากที่จะเตรียมสมาชิกในครัวเรือนซึ่งมีเป็นจำนวนมากต้องเสียค่าครองชีพสูงมากต่อการเข้าสู่กลไกในระบบอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะ ดังนั้นจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบชวลิตถึงความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัว ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากเห็นว่าอยากให้เป็นครอบครัวของตนเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นต่อรูปแบบครอบครัวในฐานะที่อยู่ท่ามกลางสังคมเมือง ถึงแม้ว่าความเป็นจริงแล้วรูปแบบครอบครัวที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบันเป็นครอบครัวขยาย อีกทั้งมีครัวเรือนเป็นจำนวนมากที่มีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวและเห็นว่ายังต้องการให้ครอบครัวของตนเป็นรูปแบบครอบครัวเดี่ยวเช่นกัน จึงสรุปว่า **ชุมชนมาบชวลิตมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาจากประเด็นของรูปแบบครอบครัว**

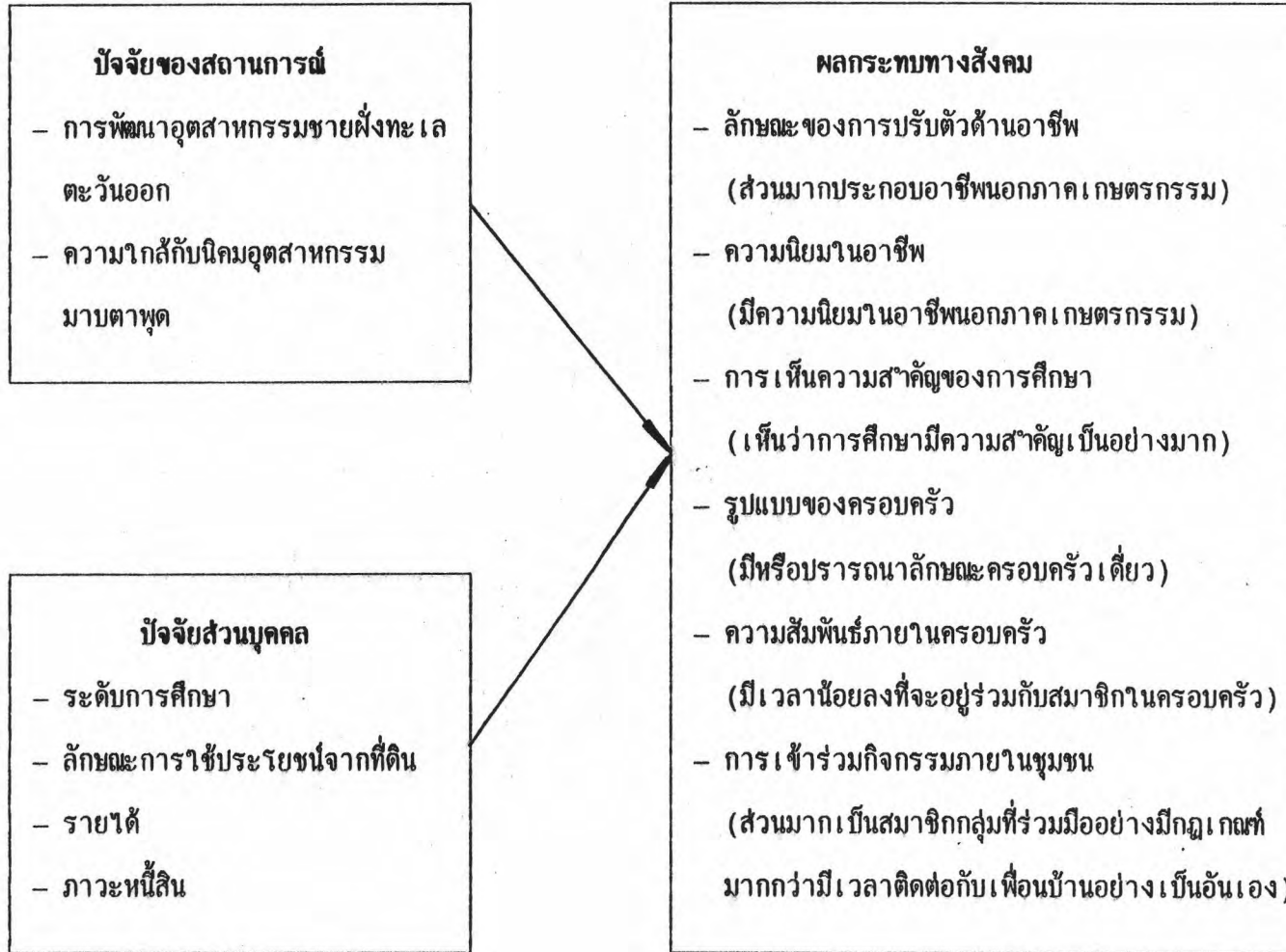
5.) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่าชาวชุมชนมาบชวลิตมีเวลาที่จะอยู่ร่วมกันกับสมาชิกภายในครัวเรือนแต่ละวันน้อยลง จากการวิจัยของ พิระพัฒน์ วรเนติวุฒิ (2530) ซึ่งกล่าวถึงการไปทำงานนอกบ้านของบิดามารดาจากการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะในระบบอุตสาหกรรมที่มีกำหนดเวลาทำงานอย่างมีกฎระเบียบประกอบกับต้องเสียเวลากับการเดินทาง จึงทำให้มีเวลาน้อยลง หรือเกิดความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง ซึ่งต่างจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมซึ่งมีเวลาหรือความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในครอบครัวมากกว่า ดังนั้นจากการเก็บข้อมูลจากชุมชนมาบชวลิตถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยพิจารณาจากประเด็นการมีเวลาอยู่ร่วมกันกับสมาชิกในครัวเรือนแต่ละวันน้อยลง จึงสรุปว่า **ชุมชนมาบชวลิตมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง**

6.) การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน พบว่าชาวชุมชนมาบขลุคจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมมืออย่างมีกฎเกณฑ์มากกว่าการมีเวลาเพื่อติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่างเป็นกันเอง จากกรอบความคิดการวิจัยได้กำหนดให้การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน หลังจากที่ได้เปลี่ยนอาชีพสู่นอกภาคเกษตรกรรมแล้ว ชาวชุมชนที่ประกอบอาชีพใหม่มีการแสดงออกถึงการติดต่อกับบุคคลในชุมชนตามรูปแบบความสัมพันธ์ที่แบ่งตามหน้าที่ เช่นมีการรวมกลุ่มตั้งองค์การพัฒนาชุมชนภายในท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงการร่วมกิจกรรมหรือความร่วมมือกับเพื่อนบ้านอย่างมีกฎเกณฑ์ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบขลุคโดยพิจารณาจากการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนพบว่าโดยส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มเหล่านี้จะได้รับการช่วยเหลือในฐานะสมาชิกกลุ่ม ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มจะไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ ดังนั้นจึงสรุปว่าชาวมาบขลุคเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมมืออย่างมีกฎเกณฑ์มากกว่าการติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่างเป็นกันเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนมาบขลุคมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองในประเด็นของการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน

จากผลกระทบทางสังคม 6 ประการข้างต้น ในฐานะที่เป็นแนวทางในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชาวมาบขลุค และสามารถนำลักษณะ 6 ประการดังกล่าวมาเพื่ออธิบายชุมชนมาบขลุคว่าเข้าข่ายสภาพความเป็นชุมชนเมืองหรือชนบทหรืออยู่ในช่วงระหว่างการเปลี่ยนเข้าสู่การเป็นชุมชนเมือง ซึ่งผลปรากฏว่าจากการที่ชาวชุมชนมาบขลุคโดยส่วนมากมีความนิยมในอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม จึงทำให้อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมีผู้ทำกันมาก และจากอาชีพดังกล่าวซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยทักษะการทำงานโดยเฉพาะอาชีพภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้การศึกษามีความสำคัญต่อการเลือกประกอบอาชีพที่หารายได้ดีและแน่นอน จึงมีความคาดหวังต่อการศึกษาระดับที่สูงขึ้น เมื่อความนิยมประกอบอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยแรงงานแบบภาคเกษตรกรรม จำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนจึงไม่ต้องมาก ประกอบกับการต้องเตรียมสมาชิกในครัวเรือนให้เข้ากับสภาพสังคมที่แข่งขันสูง รูปแบบของครอบครัวที่เหมาะสมของสภาพสังคมเช่นนี้จึงเป็นครอบครัวเดี่ยว ญาติที่สมาชิกในครัวเรือนมักออกไปทำงานนอกชุมชนและอยู่นอกภูมิลำเนาการทำงานในเวลาที่กำหนด

ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เหนือห่างกันมากกว่าลักษณะครอบครัวในภาค เกษตรกรรม และเมื่อการทำงานในเวลาที่กำหนดของแต่ละวันนอกจากความ เหนือห่างกับสมาชิกในครัวเรือนแล้วยังเกิดความเหนือบาน แต่อย่างไร ก็ตามชุมชนมาบชลูดยังมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน ในรูปแบบของชมรมที่มี หลักเกณฑ์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัย จึงทำให้ชาวชุมชน ส่วนมากเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นทางการ ดังนั้นลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าชุมชนมาบชลูดยังมีลักษณะของชุมชนเกษตรกรรมหรือชนบทอีกต่อไป แต่เนื่องจากการเก็บข้อมูลในชุมชนมาบชลูดยุคนั้นผู้วิจัยได้อาศัยคำถามเพื่อแสดงถึง ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งในความเป็นจริงมีทั้งการตอบที่ตรงกับสภาพที่ แท้จริงของผู้ตอบ หรือไม่ตรงกับความจริงแต่เป็นเพียงความคาดหวัง เช่น รูปแบบของครอบครัว การเห็นความสำคัญของการศึกษา หรืออาชีพที่คาดหวัง เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รับข้อมูลที่ไม่ว่างตรงพอที่จะสรุปว่าชุมชนมาบชลูดย เป็นชุมชนเมืองหรืออุตสาหกรรมอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่อย่างไรก็ตามการแสดงออก ถึงแนวความคิดตามที่อธิบายไว้จากผลการวิจัย จึงสรุปได้ว่า ชุมชนมาบชลูดยังมี ชุมชนชนบทแต่เป็นชุมชนที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนชนบทมาสู่ ชุมชนเมือง

ดังนั้นจากผลการทดสอบสมมติฐานและการเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งสรุปว่า ปัจจัยของสถานการณ์และปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวชุมชน มาบชลูดยที่แตกต่างกัน (สมมติฐานหลัก) และสามารถสรุปผลการวิจัยออกมาเป็น แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของการปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของชาวชุมชนมาบชลูดย ในแผนภาพที่ 6 (ซึ่งสามารถเปรียบเทียบจากเดิมคือแผนภาพที่ 3 ที่กำหนดไว้ ในกรอบความคิดการวิจัย)

แผนภาพที่ 6 แสดงผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ของการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชุมชนมาบตาพุด

ตัวอย่างกรณีศึกษา

เป็นการศึกษาถึงความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวในชุมชน โดยการสัมภาษณ์ชาวชุมชนมาบชลูด จำนวน 16 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม 5 กรณี อาชีพภาคอุตสาหกรรม 5 กรณี และอาชีพภาคบริการ 6 กรณี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในลักษณะการสนทนากัน ซึ่งมีได้ตั้งคำถามเจาะจงเป็นข้อ ๆ แต่จะใช้การสนทนาไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ จากผลการศึกษาทั้ง 16 กรณี มีรายละเอียด ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

นายสัมฤทธิ์ ดวงประเสริฐ อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43 ซอย 4 หมู่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง มีอาชีพเป็นเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังและยางพารา ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในหมู่ที่ 2 มีภรรยาชื่อ นางลักขณ์ ดวงประเสริฐ อายุ 52 ปี ทั้งคู่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นชาวมาบชลูดมาแต่กำเนิด มีบุตร 4 คน ประกอบด้วย

- 1.) ผู้ชาย อายุ 27 ปี จบ ปวช. ทำงานเป็นช่างไฟฟ้าในโรงงาน
- 2.) ผู้หญิง อายุ 24 ปี จบ ปวช. ทำงานเป็นเสมียนอยู่ ธนาคารนครหลวงไทย สาขามาบตาพุด
- 3.) ผู้หญิง อายุ 23 ปี กำลังศึกษาระดับ ปวส. วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี
- 4.) ผู้ชาย อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับ ปวส. วิทยาลัยเอกชนที่ จ.ชลบุรี

ปัจจุบันบุตรคนที่ 1 และ 2 อยู่กับนายสัมฤทธิ์ และนางลักขณ์ ส่วนบุตรคนที่ 3 และ 4 อยู่ที่ จ.ชลบุรี กลับมาเยี่ยมบ้านครั้งเดือนครั้ง นายสัมฤทธิ์มีที่ดินทำกินของตนเองอยู่ในหมู่ที่ 2 (ซากลูกหญ้า) อยู่ประมาณ 15 ไร่ ครอบครองมันสำปะหลัง 10 ไร่ และยางพารา 5 ไร่ ครอบครองแรงงานชาวอีสานมาเป็นผู้ปลูกและดูแล

รอยมันสำปะหลัง เมื่อได้ผลผลิตก็จะนำไปขายที่โรงงานโดยตรง รอยแต่ละปีจะได้ประมาณ 22,000 บาท ส่วนยางพาราเป็นการทดลองปลูกฯพื้นที่ 5 ไร่ (เจียดมาจากเดิมซึ่งปลูกมันสำปะหลังอย่างเดียว) ทามา 2 ปีแล้ว รอยจะขายในรูปของน้ำยางและยางแผ่น ซึ่งประมาณ 4 วันจะขายน้ำยาง 1 ครั้ง ส่วนยางแผ่นจะขายสัปดาห์ละครั้ง ซึ่งจะไปขายที่สมาคมผู้ค้ายางในตัวเมืองระยอง นายสัมฤทธิ์ให้ความเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพดั้งเดิมของตนมาก่อนแล้ว ซึ่งก็รู้ว่าค่าเช่าขายในการปลูกและดูแลรักษา เมื่อหักกับเงินที่ได้จากการขายผลผลิตทั้ง 2 อย่าง จะได้รายได้ไม่มากนัก แต่ก็ถือว่าดีกว่าจะปล่อยให้ดินทิ้งว่างไว้ รายได้ที่แท้จริงของนายสัมฤทธิ์ก็คือ มีห้องแถวให้เช่าประมาณ 15 หลัง ซึ่งจะหาพนักงานลักษณะเป็นผู้ควบคุมดูแลเป็นส่วนมาก รอยคิดค่าเช่าเดือนละ 1,500 บาทต่อหลัง ผู้เช่าส่วนมากเป็นคนงานมาทำงานก่อสร้างและคนงานนอกพื้นที่ นายสัมฤทธิ์ออกตัวว่า ตนมีฐานะดี เงินที่ได้จากการเวนคืนที่ดินเมื่อปี พ.ศ. 2527 ตนมีได้นำมาใช้ แต่นำมาสร้างห้องแถวบนที่ดินที่เหลืออันหมู่ 4 จึงทำให้ปัจจุบันตนใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างไม่ลำบาก ส่วนอาชีพเกษตรนี้คิดว่าตนจะเลิกทำก็ต่อเมื่อหาแรงงานมาปลูกหรือดูแลไม่ได้แล้ว หากจะหาตนเองและภรรยาไปทำคงไม่ไหวเพราะงานหนักมาก ส่วนลูก ๆ ก็ไม่ทำอาชีพนี้แน่นอน เพราะเรียนสูงกันหมด คงไม่ชอบงานที่สกปรก เหนื่อย และมีรายได้น้อย ส่วนที่ดิน 15 ไร่ ดังกล่าว トラบาดที่ตนเองยังอยู่ก็คงยังไม่ขายจะเก็บไว้เป็นมรดกให้ลูกทั้ง 4 คน

ในด้านชีวิตครอบครัวนายสัมฤทธิ์เห็นว่า ต่างไปจากสมัยที่ตนเองอยู่กับพ่อแม่ เพราะสมัยก่อนลูกหลานทุกคนจะอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหรือละแวกเดียวกัน ทำให้พ่อแม่ไม่เหงา แต่ปัจจุบันเพราะลูกหลานไม่ได้ทำงานเกษตรกรรมและต้องเรียนกันนานหลายปี และเมื่อเรียนแล้วก็ต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ไปเช่าเย็นหรือค่าถึงจะกลับ ในกรณีของตนทั้งลูกชายและลูกสาวกลับมาถึงบ้านดึก ซึ่งก็มักจะทานข้าวนอกบ้านมาแล้ว ส่วนเสาร์-อาทิตย์ ก็มักจะออกไปเที่ยวกับเพื่อนฝูง สรุปลแล้วลูกทั้ง 4 คน มักจะสลับกันไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ของตนเอง ดังนั้นนายสัมฤทธิ์และภรรยาจึงมักจะอยู่ด้วยกัน 2 คนรอยลาพักเสมอ รอยลูก ๆ จะมาดูแลก็ต่อเมื่อทั้งคู่ป่วยไม่สบายเท่านั้น ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านนายสัมฤทธิ์เป็นสมาชิกชมรม

มาบชลดพัฒนา ซึ่งส่วนมากก็จะไปร่วมงานทำบุญ งานศพ ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และพัฒนารอบหมู่บ้าน ซึ่งจะได้พบปะผู้คนในช่วงนั้น และอีกก็คือไปทำบุญที่วัดก็จะพบกับคนแก่วัยเดียวกันส่วนคนหนุ่มสาวหาแทบจะไม่มีเลย

ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพของชาวมาบชลด ปัจจุบัน นายสัมฤทธิ์เห็นว่าชาวมาบชลดส่วนใหญ่มีอาชีพเปลี่ยนไป คือ เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกร ไปประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งตนเองเห็นว่า เป็นอาชีพที่มีรายได้แน่นอนแต่ไม่มั่นคง เนื่องจากงานรับจ้างนั้นขึ้นอยู่กับแรงงานของตนเอง ถ้าหยุดทำก็ไม่ได้รับเงินตอบแทน ส่วนงานเกษตรกรรมแม้ว่ารายได้รายได้น้อยและผลิตผลขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ หากวันใดหมดแรงทำกินก็ยังมีพืชยืนต้นในละแวกบ้านเก็บมากิน และการจุนเจือจากลูกหลานได้ จึงเห็นคนที่ไม่มีความรู้ของตนก็ยังเห็นว่าอาชีพรับจ้างไม่มั่นคงนอกจากจะมีกิจการของตนเองหรือเป็นลูกจ้างบริษัทที่ให้สวัสดิการดีพร้อม (ซึ่งตนเองก็คิดว่าคงหายาก)

การดำรงชีวิตของชาวมาบชลดในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิมมากกล่าวคือ สมัยก่อนชาวมาบชลดส่วนมากดำรงชีวิตในรูปแบบความเป็นอยู่ที่ใกล้เคียงกัน แต่ปัจจุบันมีสิ่งประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เห็นความชัดเจนในการแสดงฐานะ ก่อให้เกิดการมองว่ามีคนรวยกับคนจนในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด รถมอเตอร์ไซด์อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในบ้าน และรูปแบบของบ้านด้วย ซึ่งมองเห็นว่าชาวมาบชลดมีเงินจากัดทั้งเงินจากการเวนคืนหรือขายที่ดินแล้วนำเงินมาใช้จ่ายสุรุยสุราย หากความบันเทิงสักวันเงินก็หมด แต่บางคนก็คืนเงินเหล่านั้นมาลงทุนต่อไป ดังนั้นภายในชุมชนเริ่มมีการคบค้าสมาคมกันระดยดูฐานะการเงิน คนจนไม่ค่อยมีใครสนใจที่จะคบ ส่วนคนมีฐานะก็จะคบกันเอง หากวันใดคนในกลุ่มหมดตัว คนนั้นก็อาจจะไม่กล้าเข้ากลุ่มต้องออกนอกกลุ่มไปเอง

สำหรับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของชุมชนนั้น นายสัมฤทธิ์เห็นว่าต่อไปอาชีพเกษตรกรรมคงจะเหลือแต่ความทรงจำในแง่ของอาชีพที่หารายได้น้อย และคงจะมีแต่คนทำงานรับจ้าง หรือทำอาชีพส่วนตัวในหมู่บ้าน ซึ่งต่างคนต่างก็จะมีเพื่อนของตนเองทั้งจากที่ทำงานเดียวกันหรือเรียนรู้นเดียวกัน ความสนิทใกล้ชิดของคนในละแวกบ้านคงน้อยลง ดังนั้นความคิดที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน คงจะ

เป็นไปได้อย่าง เพราะต่างคนต่างก็ต้องทำงานไปเข้าเป็นกลับ พักผ่อนกับครอบครัว หรือเพื่อนของตน ความสนิทต่อชุมชนตนเองคงจะมีน้อยมาก

กรณีศึกษาที่ 2

นายจาร์ส กล่อมแก้ว อายุ 63 ปี อยู่บ้านเลขที่ 340 ถ.สุขุมวิท หมู่ 4 ต.ห้วยปรัง อ.เมือง จ.ระยอง เคยมีอาชีพเป็นเกษตรกร ปลูกยางพารา ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกอยู่ในหมู่ที่ 3 ประมาณ 20 ไร่ มีภรรยาชื่อนางสังวาลย์ กล่อมแก้ว อายุ 60 ปี ทั้งคู่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภรรยาบ้านเดิมอยู่หมู่ที่ 3 ส่วนตนเป็นคนหมู่ที่ 4 มาแต่กำเนิด มีบุตร 3 คน ประกอบด้วย

1.) ผู้ชาย อายุ 40 ปี จบ ป.6 เป็นเกษตรกร (ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว)

2.) ผู้ชาย อายุ 35 ปี จบ ม.ศ.3 เป็นพนักงาน บริษัทซิเนติก (ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว)

3.) ผู้หญิง อายุ 29 ปี จบ ม.6 เป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาระยอง (ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว)

ปัจจุบันมีบุตรคนที่ 1 เท่านั้นที่อยู่กับนายจาร์สและนางสังวาลย์พร้อมครอบครัว ครอบครัวยางพารา เดิมนายจาร์สเป็นผู้ทำและดูแล ซึ่งขณะนี้ นายจาร์สแก่แล้ว จึงมีลูกชายคนนี้ (ชื่อนายไสว) ดูแลสวนยางพาราแทน แต่ที่ดิน 20 ไร่ นี้ ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของนางสังวาลย์อยู่ ดังนั้นในฐานะที่นายไสวเป็นผู้ดูแลแทนนายจาร์ส รายได้จากการขายน้ำยางและแผ่นยางแต่ละครั้ง จะแบ่งให้นายไสวครึ่งหนึ่งและนายจาร์สกับนางสังวาลย์ครึ่งหนึ่ง ภายที่ฝ่ายบิดาจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการปลูกและค่าจ้างดูแลเอง นายจาร์สให้ความเห็นว่าเดิมตนก็เคยปลูกมันสำปะหลังแต่ต่อมาเห็นว่าทำรายได้สู้ยางพาราไม่ได้ จึงปลูกยางมาประมาณ 15 ปีแล้ว ซึ่งทำรายได้เดือนละเกือบหมื่นบาท ประกอบกับปัจจุบันนางสังวาลย์เองก็ทำที่พักของตนให้เป็นร้านค้าของชำเล็ก ๆ น้อย ๆ มีรายได้ประมาณเดือนละ 4,000 บาท โดยมีลูกสะใภ้ (ภรรยา นายไสว) เป็นผู้ช่วยดูแลร้านด้วย เดิมนายจาร์ส เคยมีที่ดินในหมู่ที่ 4 ประมาณ 20 ไร่ แต่ถูกเวนคืนไปเกือบหมด เหลือเพียงเฉพาะ

ที่อาศัยปัจจุบันเท่านั้นเพียงดูหาเดียว เงินที่ได้จากการเวนคืนถนนนำไปฝากธนาคาร ราชจ่ายทั่วไปและลงทุนปลูกยางพาราและตกแต่งร้านค้า ไม่ได้เอาไปซื้อชื่อของฟุ่มเฟือยแบบชาวบ้านทั่วไป ตนเคยชินกับการใช้ชีวิตง่าย ๆ แบบเกษตรกร เลยไม่คิดว่าชีวิตแบบนี้ลำบาก แต่สงสารก็แต่ลูกและหลานเลยต้องมีผู้เป็น ที่วี บ้าง ส่วนบุตรคนที่ 2 และ 3 หลังจากมีครอบครัวแล้วก็แยกไปอยู่กับครอบครัวต่างหาก จะมาหาตนบ้างก็เมื่อว่าง (ประมาณ 2 เดือนต่อครั้ง) และเอารายได้มาให้บ้าง ครั้งละ 1,000 - 2,000 บาท

ในด้านความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพนั้น นายจารย์สเห็น ชาวบ้านส่วนหนึ่งยังคงประกอบอาชีพเดิมคืออาชีพเกษตรกรรม แต่เปลี่ยนพื้นที่ทำกินไปอยู่ไกลจากชุมชนปัจจุบัน เพราะนำเงินที่ได้จากค่าเวนคืนไปซื้อที่ดินไกลออกไป รดยจ้างคนดูแลแทนและเจ้าตัวจะดูแลด้านการขายผลผลิต และมีอาชีพอื่น เช่น ร้านค้าของชำหรือห้องแถวให้เช่าเพื่อเสริมรายได้ทางหนึ่ง ชาวบ้านบางส่วนได้เงินค่าเวนคืนจนวนไม่มากนัก จึงไม่มีเงินเหลือสำหรับซื้อที่ดินทำกินได้อีก จึงต้องเปลี่ยนอาชีพเป็นการรับจ้างทำงานรายวัน เช่น เป็นกรรมกรก่อสร้าง หรือ งานทั่วไปที่จะมีผู้มาจ้างให้ทำ ส่วนเด็กรุ่นตัวเองที่พอมีความรู้อย่างต่ำ ม.3 หรือ ม.6 ก็จะไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนคนรุ่นผู้ใหญ่แทบจะไม่มีใครทำงานให้กับโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรง เพราะมีความรู้ต่ำกว่าที่โรงงานกำหนด ในด้านการหางานทำนั้น ชาวบ้านต้องอาศัยสอบถามจากผู้ที่ไปทำงานอยู่แล้วเกี่ยวกับรับสมัครงาน ซึ่งจะประกาศไว้ในแหล่งงานแต่ละแห่ง รดยที่คนภายนอกเข้าไปไม่ได้ ต้องอาศัยการบอกต่อกันจึงไม่ทั่วถึง ที่น่าสงสารที่สุดคืออดีตเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน อายุมากและไม่มียุหลาน หรือลูกหลานไม่เหลือแล้วเพราะตัวเองก็ยากจนเช่นกัน คนแก่เหล่านี้ส่วนมากต้องว่างงานต้องอาศัยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีผู้เมตตาจ้างให้ทำเป็นรายวัน

ในด้านชีวิตครอบครัว นายจารย์สเห็นว่าสมัยนี้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกหลานห่างเหินกว่าเดิมมา ถ้าหากนายสาว (บุตรชายคนโต) ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อจากตน ในแต่ละวันก็คงจะไม่มีใครมีเวลามาดูแลตนและภรรยา เพราะต้องออกไปทำงานนอกชุมชนกันหมด ในด้านการตัดสินใจในครอบครัว ตน

เองจะให้เกียรตินายโสวเป็นผู้ดูแล แต่ต้องมาปรึกษากับตนก่อน ส่วนคู่ครองของนายโสว คู่สมรสเป็นผู้หาเอง เรื่องแบบนี้บังคับจิตใจกันไม่ได้ ต่อไปมีเหตุบาดหมางระหว่างชีวิตคู่จะได้มาทษผู้หาไม่ได้ อีกทั้งตนเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน นายจารย์เองมีความภูมิใจที่ได้ส่งทั้งลูกชายและลูกสาวคนที่ 2 และ 3 ได้เรียนสูง ซึ่งเห็นว่าทั้งลูกชายและลูกสาวก็สมควรจะเรียนสูงทั้งนั้นเพราะหากเรียนไม่สูงคงเอาชีวิตให้รอดได้ยาก ปัจจุบันลูกสาวทำงานที่ตนเองก็พอใจ หากเทียบกับบ้านอื่นแล้ว นายจารย์มีความภูมิใจกับงานของลูกสาวที่ดีกว่าลูกสาวหลายบ้านที่ได้เรียนน้อย

ในด้านภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมาบชูดนั้น นายจารย์เห็นว่ารอยทั่ว ๆ ไปชาวบ้านดูจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ไม่ทุกคนและเห็นว่าชาวบ้านทุกคนต่างก็ต้องพึ่งพาความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะด้านการเงินไม่มีใครสามารถช่วยใครได้ เรื่องปัญหาความเดือดร้อนอื่น ๆ อาจจะต้องอาศัยเจ้าของบ้านดูแลรักษาบ้านของตนเองให้ดี เช่น ปัญหาจรขรึมยงัดบ้าน เพราะจากการเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่ และมีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งรอบ ๆ ชุมชน จึงทำให้มีผู้คนภายนอกเข้ามาในชุมชนมาก อาจจะต้องมีปัญหานี้แน่นอน ถึงแม้ว่าขณะนี้จะยังคงมีน้อยอยู่

กรณีศึกษาที่ 3

นายสำเนาวัล ที่ตั้ง อายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 36 ซอย 4 หมู่ 4 ต.ห้วยระบง อ.เมือง จ.ระยอง มีอาชีพเป็นอาชีพเกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในหมู่ที่ 2 มีภรรยาชื่อนางวิไล ที่ตั้ง อายุ 54 ปี นายสำเนาวัล จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนนางวิไลไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นชาวปลวกแดง มาอยู่ที่มาบชูดกว่า 30 ปีแล้ว ส่วนภรรยาเป็นชาวหมู่ 2 (ซากลูกหญ้า) ไรศกกำเนิด มีบุตร 4 คน ประกอบด้วย

- 1.) ผู้หญิง อายุ 31 ปี จบประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วยบิดาทำไร่และส่งผัก
- 2.) ผู้ชาย อายุ 29 ปี จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 พนักงานโรงงานานนิคม

อุตสาหกรรมมาบตาพุด

3.) ผู้ชาย อายุ 27 ปี จบ ปวช. พนักงานช่างกลโรงงานใน
นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

4.) ผู้หญิง อายุ 25 ปี จบ ปวช. พนักงานโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ปัจจุบันบุตรทั้ง 4 คน ยังอยู่กับนายสำเนา และยังไม่มีการมีครอบครัว นายสำเนายังคงทำไร่มันสำปะหลังอยู่ ปล่อยให้ลูกสาว (น.ส.วันเพ็ญ) เป็นผู้ช่วยดูแลไร่และพื้นที่บางส่วนปลูกผัก เพื่อนำผลผลิตบางส่วนส่งขายตามตลาดและขายในชุมชน เช่น พริก ถั่วฝักยาว ตำลึง และผักคะน้า ทรายรายได้จากการขายมันสำปะหลังนายสำเนาจะเก็บเอง ส่วนรายได้จากการส่งผักขายในตลาดและร้านขายของชำ จะเป็นรายได้ของ น.ส.วันเพ็ญเอง นายสำเนาเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมที่ตนเองและลูกสาวทำอยู่นั้นเพราะ น.ส.วันเพ็ญไม่มีความรู้ จะไปรับจ้างในโรงงานก็คงไม่มีใครรับ หรือรับจ้างก็คงได้รายได้น้อยมาก แต่ยังโชคดีที่พ่มีที่ดินมากเลยเป็นทางเลือกให้ลูกสาวมีอาชีพทำ ซึ่งนายสำเนาคิดว่า ถึงแม้ว่ารายได้นี้อาจไม่ดีเท่าทำงานโรงงาน แต่ก็ทำให้อยู่รอดและมีเก็บบ้าง (โดยเฉพาะรายได้จากการขายผัก) ส่วนนายสำเนาเองเห็นว่าการปลูกมันสำปะหลังไม่ต้องดูแลอะไรมากนัก จึงยังคงทำอยู่ เพราะไม่รู้ว่าจะทำอาชีพอะไร เพราะตัวเองแก่แล้วและมีเงินเก็บสะสมจำกัด จึงต้องทำเกษตรต่อไป แต่ไม่คิดว่าผู้ที่เรียนจบการศึกษาสูง ๆ จะมาทำอาชีพเกษตรกรรม เพราะทำรายได้ไม่ทันใจและน้อยด้วย เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นทางเลือกของผู้มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งคิดว่าผู้ไปทำงานรับจ้างเป็นแรงงานก่อสร้าง แต่ต้องมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง เพราะจะได้ไม่เสียค่าเช่าที่ดินลดต้นทุนการผลิตได้มาก (เพราะปัจจุบันนี้ที่ดินราคาแพงขึ้น เจ้าของที่ดินส่วนมากเห็นว่า ค่าเช่าที่ดินก็ต้องแพงด้วย) ส่วนบุตรชายทั้ง 2 คน และบุตรสาวคนเล็กทั้ง 3 คน ไม่ค่อยมีเวลาจะอยู่บ้านมากนักเพราะต้องทำงานนอกบ้านทั้ง 3 คน ทำงานเป็นกะกันหมด ซึ่งก็มีรายได้ดี จึงให้เงินนายสำเนาและนางวิไลบ้าง คนละ 1,500 บาท ทรายมากมักจะไปเที่ยวกับเพื่อนในโรงงานเดียวกัน ไม่ค่อยสนิทกับคนละแวกบ้านเพราะโอกาสเจอกันน้อยจึงห่างเหินกันไป ส่วนลูกสาวคนโต (น.ส.วันเพ็ญ) จะกลับมาบ้านตอนบ่ายและมาคูลมร้านขายของชำกับนายสำเนาและนางวิไล ซึ่งตน

เองจะมีเวลาพูดคุยกับ น.ส.วันเพ็ญมากที่สุด ซึ่งในครอบครัวส่วนมากตนเองจะตัดสินใจเอง แต่หลัง ๆ จะมอบหมายการดูแลครอบครัวให้แก่ น.ส.วันเพ็ญในฐานะพี่สาวคนโต ในด้านการเลือกคู่ครอง นายสาเนาเห็นว่าควรเป็นคนที่ถูก ๆ เลือกเองมาเป็นคู่ชีวิต และเชื่อว่าทุกคนต้องหากคนดีมาเป็นคู่ครอง ส่วน น.ส.วันเพ็ญเองคิดว่าอยากอยู่ตัวคนเดียว เพราะสบายใจและมีความสุขกับความเป็นอิสระ นายสาเนาจึงไม่สามารถจะบังคับให้มีครอบครัวได้ นายสาเนาเห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ เคยทำผิดกับ น.ส.วันเพ็ญ คือให้เรียนน้อย เพราะตอนนั้นยากจน ส่วนลูกชายให้บวชเรียนจึงมีรอกาสเรียนได้สูง ดังนั้นจึงเห็นว่าการทำงานที่สบายจะต้องเรียนให้สูง

ในด้านการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพของชุมชนมาบชลูต นายสาเนาเห็นว่าชาวมาบชลูตส่วนมากมีรายได้สูงขึ้น ซึ่งวัยหนุ่มสาวมักทำงานตามโรงงานหรือบริษัท แต่หากคิดให้ดีจะเห็นว่าค่าครองชีพก็สูงตามตามด้วย การออกจากบ้านทุกวันก็ต้องใช้จ่ายทุกวันเช่นกัน ต่างจากอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมักจะทำรายได้ไม่น้อยแต่ค่าครองชีพก็ต่ำด้วย อย่างไรก็ตามเพราะสภาพชุมชนมาบชลูตโดยทั่วไปมีค่าครองชีพสูงขึ้น ดังนั้นเกษตรกรจึงมีรายได้ไม่พอใช้หากไม่มีรายได้เสริมต้องลำบากแน่นอน

กรณีศึกษาที่ 4

นายสมบูรณ์ ดีศรีสุข อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 2 ถ.ซากกลางซอย 1 หมู่ 4 ต.ห้วยระบ่ง อ.เมือง จ.ระยอง มีอาชีพเป็นเกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง ปลูกผัก เช่น มะเขือ บวบ และถั่วฝักยาว ปลูกขายที่ตลาด มีภรรยาชื่อนางจันทร์ ดีศรีสุข อายุ 39 ปี มีร้านขายของชำ ทั้งคู่จบการศึกษาประถมปีที่ 7 เป็นชาวมาบชลูตแต่กำเนิด มีบุตร 2 คน ประกอบด้วย

- 1.) ผู้ชาย อายุ 17 ปี กำลังศึกษาชั้น ปวช. ปีที่ 2 ที่วิทยาลัยเทคนิคระยอง
- 2.) ผู้หญิง อายุ 16 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนมาบตาพุดพันวิทยาคาร

ปัจจุบันอยู่ด้วยกันทั้งหมด นายสมบูรณ์มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง อยู่ใน หมู่ที่ 3 ประมาณ 20 ไร่ โดยปลูกมันสำปะหลัง 18 ไร่ และปลูกพืชผักต่าง ๆ 2 ไร่ โดยจ้างคนงานภาคอีสานควบคุมดูแลมันสำปะหลังและพืชผักต่าง ๆ โดยผลผลิตจากมันสำปะหลังจะนำไปขายที่โรงงาน ส่วนผักจะนำไปส่งขายที่พ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดในเมืองและตลาดบ้านฉาง ส่วนภรรยาของนายสมบูรณ์คือนางจันทร์ เปิดร้านขายของชำ อยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นรายได้เสริมที่ดีให้แก่ครอบครัว นายสมบูรณ์เห็นว่าที่ดินทั้งหมด 20 ไร่ นี้ เป็นของมรดกและเป็นที่ดินผืนสุดท้ายซึ่งจะคงเหลือไว้ให้ลูกทั้งสองคนต่อไปในอนาคต ซึ่งคงจะขายเมื่อที่ดินมีราคาดีกว่านี้ ตนเองคิดว่าไม่อยากจะให้บุตรของตนทำอาชีพเกษตรกรรมต่อไป อยากจะให้เรียนให้สูงที่สุด เพื่อจะได้มีโอกาสเลือกประกอบอาชีพได้มากขึ้น โดยเฉพาะอาชีพค้าขายหรือบริษัทต่าง ๆ ที่ตนเองคิดว่ามีรายได้ดี และแน่นอน ส่วนอาชีพเกษตรกรรม เป็นงานที่หนักเสียค่าใช้จ่ายมาก เป็นทางเลือกของคนที่ไม่มีความรู้ และมีที่ดินเป็นของตนเอง รวมทั้งมีอายุมากแล้วมีช่วยหนุ่มสาว

ในด้านครอบครัว นายสมบูรณ์เห็นว่าทั้งตนเองและภรรยาควรจะร่วมกันดูแลบุตรของตนด้วยกัน และควรร่วมรับรู้ปัญหาภายในครอบครัวและแก้ปัญหาด้วยกัน มีอาชีพการคนาคคนหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจ ในด้านการเลือกคู่ครองปัจจุบันหนุ่มสาวมีโอกาสนอกนอกชุมชน เพื่อพบกับผู้คนมากมาย ทำให้มีโอกาสดังพบปะเพื่อนฝูง จึงมีโอกาสดำเลือกสรรคู่ครองของตนเอง ประกอบกับมีการศึกษาสูงขึ้นทำให้มีความคิดอ่านที่รอบคอบ ดังนั้นการเลือกคู่ครองจึงควรจะเป็นหน้าที่ของคู่สมรสเองตัดสินใจเลือก

ในด้านอาชีพของชาวมาบชูดมีความเห็นว่า ชาวมาบชูดโดยส่วนมากมีฐานะดีขึ้น โดยคนวัยหนุ่มสาวเกือบทุกคนมีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เพราะมีรายได้ดี แต่งตัวสะอาดและได้พบปะเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นวัยหนุ่มสาวที่มีระดับการศึกษาสูงประกอบอาชีพดังกล่าวกันมาก แม้แต่หนุ่มสาวที่มีระดับการศึกษาต่ำก็มักเป็นแรงงานหรือลูกจ้างนอกภาคเกษตรกรรมเช่นกัน

กรณีศึกษาที่ 5

นางมาศ จันทุ อายุ 58 ปี อยู่บ้านเลขที่ 83/1 ถนนชากกลาง ซอย 1 หมู่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง มีอาชีพรับจ้างปลูกมันสำปะหลัง รับจ้างทั่วไป เก็บขยะและเช่าที่ดินปลูกมันสำปะหลังเองด้วย สามีถึงแก่กรรมแล้ว เนื่องจากอุบัติเหตุรถชน นางมาศไม่เคยเรียนหนังสือ เป็นชาวมานชลุตมาแต่กำเนิด มีบุตร 6 คน ตายไป 2 คน เหลือ 4 คน ประกอบด้วย

- 1.) ผู้ชาย อายุ 36 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รับจ้างขับรถบรรทุกในโรงงาน (มีครอบครัวแล้ว)
- 2.) ผู้หญิง อายุ 29 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รับจ้างทำงานก่อสร้าง
- 3.) ผู้หญิง อายุ 29 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รับจ้างเลี้ยงกุ้ง
- 4.) ผู้ชาย อายุ 27 ปี บวชเป็นพระภิกษุตั้งแต่เด็ก

ปัจจุบันบุตรคนที่ 1 และคนที่ 2 อยู่กับนางมาศ ส่วนบุตรคนที่ 3 อยู่ จ.ชลบุรี และบุตรคนที่ 4 เป็นพระภิกษุอยู่วัดในจังหวัดเชียงใหม่ บุตร 3 คนแรกมีรายได้ไม่ค่อยพอใช้ โดยเฉพาะบุตรคนที่ 1 มีครอบครัว และมีลูกอยู่ด้วย 3 คน ดังนั้นนางมาศ นอกจากจะต้องหารายได้เลี้ยงตนเองแล้ว ต้องมาช่วยเลี้ยงหลานอีก 3 คน ดังนั้นนางมาศจึงต้องรับจ้างเป็นแรงงานในไร่มันสำปะหลัง โดยได้ค่าแรงวันละ 90 บาท นอกจากนี้ตนเองไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงต้องเช่าที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและมีอาณาบริเวณบ้านประมาณ 3 ไร่ ปลูกมันสำปะหลังและผักสวนครัว นางมาศกล่าวเพิ่มเติมว่า เมื่อมีเวลาเหลือจากการดูแลไร่มันสำปะหลังที่มีคนจ้าง ไร่ของตัวเองแล้ว บางครั้งจะไปเก็บเศษขวดพลาสติก กระป๋องโลหะหรือถุงพลาสติกตามกองขยะต่าง ๆ เพื่อนำไปขายร้านรับซื้อของเก่า ได้รายได้มาบ้างอีก 30-40 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในครอบครัวนางมาศ เห็นว่าที่ดินเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการดำรงชีวิต กล่าวคือหากไม่มีความรู้ยังสามารถเพาะปลูกนำผลผลิตไปขายหรือบริโภคเองได้ แต่ผู้ที่ไม่มียุทธินเป็นของตนเองต้องเช่าที่ดินซึ่งต้องทำงานเพื่อเลี้ยงตัวเองแล้วยังต้องเลี้ยงเจ้าของที่ดินด้วย ซึ่งถือว่าต้องทำงานหนักมาก ในด้านการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

นางมาศเห็นว่าแทบจะไม่มีส่วนได้กับการเปลี่ยนแปลงนี้เลย เนื่องจากตนเองไม่มีที่ดินจะทำกินหรือขาย ไม่มีทุนเดิม ไม่มีความรู้ รวมทั้งบุตรของตัวเองก็ไม่มีปัญหาที่จะให้การศึกษาแก่พวกเขา เมื่อตอนเด็ก (ลาพังข้าวจะกินยังไม่พอยู่แล้ว) ส่วนลูกชายคนเล็กเห็นว่าการจะให้มีความรู้ จึงให้บวชแต่เด็ก เพื่อให้มีโอกาสเรียน จนปัจจุบันได้เปรียญ 7 ประโยค และคิดว่ายังคงบวชต่อไป ดังนั้นนางมาศทุกวันนี้จึงเสมือนกับผู้ที่อยู่รอยลาพังในชุมชนแห่งนี้ เพื่อนบ้านไม่ค่อยมีใครสนใจ เพราะยากจน ยิงดีที่มีการมาบอกกล่าวบ้างว่ามีบ้านไหนประสงค์จะจ้างให้ทำงาน นางมาศมิได้เป็นสมาชิกชมรมในหมู่บ้านเพราะไม่มีเงินที่จะออกสังคม เมื่อมิได้เป็นสมาชิกชมรมก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้รับความช่วยเหลือในฐานะสมาชิกชมรม

ในด้านครอบครัว อยู่ใกล้ชิดกันมากเป็นบางครั้งในฐานะนอนประทังความหิวเพราะไม่มีงานจะทำ ดังนั้นมีเรื่องทะเลาะกันบ้าง โดยเฉพาะครอบครัวของบุตรชายคนที่ 1 ซึ่งนางมาศในฐานะผู้ใหญ่ของบ้านต้องห้ามปรามอยู่เสมอ ส่วนมากจะเนื่องจากปัญหาความยากจนในครอบครัว นางมาศเห็นว่าถ้าการจะมีครอบครัวจะต้องเตรียมตัวเรื่องฐานะทางการเงินให้ดี ดังนั้นจึงเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว หากไม่พร้อมที่จะเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพเพื่อรองรับการดำรงชีวิตในสังคมเมืองก็ควรจะคุมกำเนิดเสียก่อน มิเช่นนั้นก็จะ เป็นแบบครอบครัวของตน นางมาศมีความเห็นส่วนตัวอย่างหนึ่งว่าตัวเองไม่มีเงิน หากไม่จำเป็นจริง ๆ แล้วจะไม่ขยืมเงินใคร หรือไม่สร้างหนี้สิน หากไม่มีเงินก็จะดำรงชีวิตอย่างคนไม่มี ยอมอดดีกว่าเป็นหนี้ผู้อื่น

ในด้านการสงเคราะห์หรือความช่วยเหลือของทางราชการ นางมาศเห็นว่าตนเองรวมทั้งคนยากจนอื่น ๆ แบบนางมาศเองก็คงมิได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ สมัยก่อนหากมีความเดือดร้อนอาจจะไปขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้าน หรือพัฒนากร แต่ปัจจุบันไม่มีผู้ใหญ่บ้านหรือพัฒนากร ดังนั้นทุกคนจะต้องอยู่ด้วยการช่วยเหลือตัวเองตามลาพัง นางมาศเห็นว่าคนยากจนไม่มีเสียงเรียกร้องหรือความสนใจของใคร ๆ เพราะปัจจุบันในชุมชนมาบขลุคต่างก็จะต้องหาเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยหรือค่าครองชีพที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้มีทุนก็จะได้เปรียบกว่าผู้ไม่มีทุน ซึ่งคิดจะทำอาชีพค้าขายก็ทำได้ นางมาศเห็นว่าคน

ยากจนไม่มีทางเลือกมากนักในการดำรงชีวิต เพราะต้องคอยหาทางเพื่อประทังชีวิต เท่านั้น ฉะนั้นอนาคตจะเป็นอย่างไร หรือลูกหลานจะมีอนาคตที่ดี เช่นผู้อื่นจึงมีน้อยมาก นางมาขอวิงวอนให้ทางราชการช่วยเหลือคนตกงานในชุมชนที่เพิ่งได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเหล่านี้ด้วย เช่น สอนอาชีพ หรือรวมกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือคนกลุ่มนี้ให้อยู่รอดได้ท่ามกลางความเจริญของชุมชน

กรณีศึกษาที่ 6

น.ส.อารี ที่ตั้ง อายุ 28 ปี อยู่บ้านเลขที่ 9 ถ.ชากกลาง-มิตรประชา หมู่ 4 ต.ห้วยบง อ.เมือง จ.ระยอง จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปรแกรมคณิต-อังกฤษ (จบปีการศึกษา 2529) ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ทำหน้าที่ในการกล่อเส้นใย ซึ่งทำหน้าที่นี้มาตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานเป็นเวลา 3 ปีแล้ว รับผิดชอบเป็นกะ แบ่งเป็น 3 กะ คือกะเช้า ตั้งแต่เวลา 08.00-16.00 น. (พัก 12.00-13.00 น.) กะบ่ายตั้งแต่เวลา 16.00-24.00 น. (พัก 18.00-19.00 น.) และกะดึกตั้งแต่เวลา 24.00-06.00 น. (พักเป็นระยะตามอัตราศัย) ซึ่งบริษัทจะมีรถมารับ-ส่งตามจุดต่าง ๆ เป็นสวัสดิการฟรี เวลาการทำงานของพนักงานจะวนให้ครบ 3 กะพอดี รับผิดชอบจากเข้ากะเช้า 4 วัน แล้วหยุด 1 วัน แล้วเข้ากะบ่าย 4 วัน แล้วหยุด 1 วัน และเข้ากะดึก 4 วัน แล้วจึงหยุด 1 วัน เริ่มกะเช้าอีก น.ส.อารี ปัจจุบันได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำแล้ว รับผิดชอบเงินเดือน 4,800 บาท ซึ่งจะได้รับชุดฟอร์มจากโรงงานปีละ 3 ชุด มีวันลาพักผ่อน 6 วัน, ลาป่วย-กิจ 20 วัน ต่อ 1 ปี (ก่อนหน้าที่จะได้เป็นพนักงานประจำเป็นลูกจ้างรายวัน ค่าแรง 79 บาทต่อกะ ซึ่งทำได้สูงสุด 2 กะต่อวัน ในการทำงานนั้นจะมี Forman ผู้ควบคุมคุณภาพงานโดยตรง และจะมี Supervisor เป็นหัวหน้าที่ปรึกษาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเวลามีปัญหาในการทำงานมักจะปรึกษากับ Supervisor มากกว่าเพราะสนิทกัน น.ส.อารีใช้จ่ายเงินจากเงินเดือนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายประจำวันทำงานเฉลี่ย 40 บาทต่อวัน ำให้ทางบ้าน 1,000 บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั่วไปประมาณ 2,000 บาท ซึ่งมักจะเหลือเงินเก็บไม่เกินเดือนละ 800 บาท ในด้านความพอใจในงานนี้ น.ส.อารียังไม่พอใจ

เพราะงานที่ทำนี้เหนื่อยและคิดว่าเสียสุขภาพจิตเพราะเสียงดังทั้งวัน (ถึงแม้ว่าจะมีอุปกรณ์ปิดหู) แต่ได้คำตอบแทนน้อย ประกอบกับคิดว่างานโรงงานเหล่านี้มักไม่ก้าวหน้า เพราะตำแหน่งนี้ไม่มีระดับที่สูงขึ้น นอกจากได้เข้าไปทำงานในสำนักงาน เช่น ฝ่ายบุคคล แต่ก็ยากเพราะตนไม่ได้จบปริญญาตรี งานที่ทำงานตามเวลาปกติไม่ ต้องเข้ากะและเป็นงานสำนักงานเป็นงานที่ตนเองอยากจะทำ ด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงานสรุปว่าไม่ค่อยสนิทนัก แต่ก็มียุ่กลุ่มของตัวเองบ้าง 4-5 คน ซึ่งเป็น เพื่อนที่เข้ามาทำงานพร้อมกันและบางคนก็เรียนมาด้วยกัน งานการปรึกษาเรื่องส่วนตัวก็มักจะปรึกษากับ 4-5 คนนี้ ส่วนปัญหาการทำงานในชั้นต้นมักจะคุยกับเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ ส่วนกับเพื่อนบ้านและเพื่อนเก่าคนอื่น ๆ ยังคงติดต่อกันอยู่หากมีโอกาสหรือ เวลาเจอกัน แต่การทำงานแบบการเข้า-ออกกะนี้ เป็นอุปสรรคต่อการพบกันทำให้ ช่วงหลัง ๆ ห่างเหินกันไปบ้าง ซึ่งในปัจจุบันเวลาพักผ่อนมักจะอยู่กับบ้าน ดูทีวี วิดีโอ ไม่ค่อยออกไปไหนเพราะเพลียจากการทำงาน กับสมาชิกในครอบครัวแต่ละ วันเจอหน้ากันบ้าง ส่วนเรื่องของน้อง ๆ มักจะไม่ค่อยคุยกันหรือให้คำปรึกษานัก เพราะคิดว่าพวกเขาจะไปปรึกษากับเพื่อน ๆ ของตัวเอง กับพ่อ-แม่ก็ไม่ค่อยได้ คุยหรือปรึกษาเรื่องส่วนตัวนัก เพราะคิดว่าบางครั้งอาจให้คำปรึกษาที่ล้ำสมัยแล้วและ ไม่ทันใจในการแก้ปัญหา ในช่วงเทศกาลวันหยุดเคยไปเที่ยวกับครอบครัวบ้าง แต่วัน หยุดธรรมดา มักจะหยุดไม่พร้อมกันเลยไม่ค่อยไปไหนพร้อมกัน งานด้านงานบุญ เช่น แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานศพ ของเพื่อนบ้าน จะไปก็ต่อเมื่อตรงกับวันหยุดและ งานบ้านไม่มีใครไปก็จำเป็นต้องไป แต่หากเหนื่อยก็มักจะไปอ้างว่าไม่ว่าง งานด้าน ความเห็นเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม เห็นว่าไม่ชอบและไม่เคยคิดว่าจะสืบสานอาชีพ ต่อจากพ่อ-แม่ ซึ่งเห็นมาตั้งแต่เด็กแล้วว่า เป็นงานที่ต้องทำท่ามกลางแสงแดดร้อน และสกปรก ตัวเองคงไม่มีแรงทำได้ อีกทั้งตัวเองเรียนมาบ้างก็น่าที่จะทำงานที่ดีกว่า เป็นเกษตรกร อีกทั้งงานนอกภาคเกษตรที่หาอยู่ เป็นงานที่มีรายได้แน่นอน สะอาด และได้เจอเพื่อนร่วมงานด้วย จึงคิดว่าดีกว่าอาชีพเกษตรกรรม น.ส.อารีมีความ เห็นต่อการศึกษาว่า เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ควรจะเรียนให้สูงที่สุด เพื่อจะได้มีทางเลือกลักษณะงานได้มากขึ้น ตนเองยังน้อยใจที่ได้เรียนแค่ระดับ ม.6 เพราะตอนนั้น ครอบครัวยังไม่พร้อม ตอนนี้อยากจะเรียนแล้วเพราะสมองช้า ส่วนความคิดเรื่อง

การมีครอบครัว คิดว่าคนเราควรมีครอบครัวมากกว่าอยู่รอด เพราะจะได้มีที่ปรึกษา ยิ่งปัจจุบันครอบครัวคือพี่น้องออกไปทำงานนอกบ้านกันหมด คงไม่มีใครมีเวลาให้คำปรึกษาแน่นอน คุยผู้หญิง-ผู้ชายควรร่วมกันคิดแก้ปัญหาไม่มีใครหาญกว่ากัน และควรเป็นคนเลือกคู่ครองเองจะได้รักษาใครไม่ได้หากมีปัญหาภายหลัง

กรณีศึกษาที่ 7

นายบุญเสริม อุตสาหกรรม อายุ 30 ปี อยู่บ้านเลขที่ 131/2 หมู่ 4 ต.ห้วยบง อ.เมือง จ.ระยอง จบการศึกษาระดับ บวช. จากโรงเรียนช่างกลที่ จ.ชลบุรี เมื่อ พ.ศ. 2527 ปัจจุบันเป็นพนักงานซ่อมเครื่องบารุงอยู่โรงงานผลิตวัสดุ พีวีซี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด คุยโรงงานนี้จะเดินเครื่องทำงานทั้งวัน เพราะฉะนั้นแผนกซ่อมบารุงก็ต้องมีประจำการทั้งวันด้วย คุยแบ่งการทำงานเป็นกะด้วยเช่นกัน แต่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่เริ่มแรกที่เข้าทำงาน ซึ่งแรกเข้าได้รับ 4,500 บาท จะมีหัวหน้าแผนก 1 คน และหัวหน้ากลุ่ม ๆ ละ 1 คน คุยตนเองจะหาหน้าที่มาดูแลเครื่องและให้คำแนะนำหากเครื่องขัดข้อง ปัจจุบันได้รับเงินเดือน 6,000 บาท (ซึ่งทำมา 5 ปีแล้ว) คุยได้รับสวัสดิการการรักษาพยาบาลและเวลาพักผ่อนเช่นเดียวกับพนักงานทั่วไป นายบุญเสริมเห็นว่าบริษัทใน จ.ระยอง ส่วนมากก็มีสวัสดิการและการหยุดพักผ่อนและเวลาการทำงานคล้าย ๆ กันทุกที่ เพื่อป้องกันความเสื่อมส้างานการแย่งแรงงาน ปัจจุบันนายบุญเสริมยังไม่มีครอบครัว เนื่องจากตนเองมีเชลลูกของคนมีฐานะดี ยังต้องพึ่งพากับพ่อ-แม่ คุยคิดว่าลาพังเงินเดือนานปัจจุบันคงไม่พอใช้จ่ายในครอบครัวแน่นอน จึงไม่คิดที่จะมีครอบครัว เวลาพักผ่อนส่วนมากมักจะไปกับเพื่อนานแผนกเดียวกัน ไปนั่งสังสรรค์กันที่ริมทะเลบ้างหรือสถานบันเทิงในตัวเมืองระยองบ้างแล้วแต่โอกาส ไม่ค่อยสนิทกับน้องเพราะมีแต่น้องสาว อีกทั้งต่างคนก็ต่างมีเพื่อน ส่วนพ่อ-แม่ตนเองเกรงใจเพราะแก่แล้ว คุยตัวเองต้องเริ่มหาหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวแทน พ่อแม่ของตนเดิมทำอาชีพเกษตรกรรม (ปลูกมันสำปะหลัง) ต่อมาการทำอาชีพดังกล่าวยุ่งยาก เช่น หาแรงงานจ้างยากและแพงไม่คุ้มกับการขายผลผลิต และลูก ๆ ต่างก็ไม่มีใครอยากทำประกอบกับถูกเวนคืนที่ดินด้วย จึงเลิกไปโดยไม่เสียดาย นายบุญเสริมตอนเด็กเคยช่วยพ่อ

แม่ทำไร่ แต่ไม่ชอบแต่เด็กเพราะต้องไปอยู่ในไร่ไม่ค่อยได้เจอใคร กว่าจะได้เงินก็
 ช้าไม่ทันใจ จึงไม่เคยคิดจะทำ นายบุญเสริมคิดว่าอาชีพเกษตรกรรมปัจจุบันในชุมชน
 แห่งนี้รับรองได้ว่าไม่มีหนุ่มสาวคนใดอยากจะทำอีกต่อไป เพราะเป็นอาชีพของคน
 ไม่มีทางเลือก ยิ่งเรียนมาในระดับนี้คงอายุมากแสดงว่าตกงาน ดังนั้นอาชีพ
 เกษตรกรรมในชุมชน แห่งนี้และละแวกใกล้เคียงต่อไปคงไม่มีใครทำอีกแล้ว เพราะ
 ที่สำคัญคือหารายได้น้อย ไม่พอใช้ในด้านความเห็นต่อการเลือกคู่ครองและความสำ
 คัญของการศึกษา นายบุญเสริมเห็นว่าตนเองต้องเป็นคนเลือกเองแน่นอน และคิดว่า
 ถึงแม้ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายในปัจจุบันจะมีสิทธิทำเทียมกัน แต่ฝ่ายหญิงก็ยังคาดหวังว่า
 ผู้ชายจะต้องเก่งและน่าครอบครัวไปรอดได้ อย่างน้อยต้องมีความรู้และรายได้ไม่ต่ำ
 กว่าฝ่ายหญิง ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ตนเองเห็นว่าปัจจุบันในชุมชนส่วน
 มากจะมีแต่เด็กกับคนแก่อยู่ฝ่ายบ้าน คนวัยหนุ่มสาวมักออกไปทำงานนอกบ้าน หาก
 เจอกันก็ทักทายในฐานะที่รู้จักกัน หากมีงานบุญก็ไปทำด้วยกันถ้ามีเวลา ตนเองก็เป็น
 สมาชิกชมรมมาบชลุตพัฒนาด้วย เพราะคิดว่าจะได้รู้จักมักคุ้นกับคนในชุมชนและช่วย
 เหลือกันระหว่างสมาชิก เพราะเดี๋ยวนี้ไม่มีผู้ใหญ่อีกแล้ว คงไม่มีใครที่จะให้คำ
 ปรึกษาได้ เพราะต่างคนก็ต่างออกหากินนอกบ้าน ตนเองคิดว่าโครงการพัฒนา
 อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกเข้ามาในจังหวัดระยอง โดยเฉพาะในชุมชน
 ของตนเองนี่ก็มีส่วนดี คือทำให้ตนเองไม่ต้องมาหางานทำในกรุงเทพฯ ซึ่งค่าครอง
 ชีพสูง อยู่ห่างจากครอบครัว แต่ที่ไม่ดีคือความเจริญเหล่านั้นนำค่าครองชีพสูงตามมา
 ด้วย และสงสารคนที่ไม่มีความรู้และวัยผู้ใหญ่วัยที่เคยเป็นเกษตรกรซึ่งมักจะไม่มีส่วนต่อ
 การทำงานโรงงาน ครั้นจะทำไร่ต่อไปก็ไปไม่รอดแล้ว เพราะหาแรงงานยาก จะมี
 ก็แต่งงานชั่วคราว เช่น ก่อสร้าง หรือรับจ้างทั่วไปเท่านั้น ซึ่งนายบุญเสริมก็ขอฝาก
 ำให้ทางราชการช่วยดูแลเกษตรกรที่ตกงานเหล่านี้ด้วย โดยเฉพาะผู้ใหญ่วัยที่
 ครอบครัวทอดทิ้ง ยากจน หรือไม่มีครอบครัว ซึ่งนับวันเริ่มมีมากขึ้นในชุมชนแห่งนี้

กรณีศึกษาที่ 8

นางสุพัตรา กาญจนประภาส อายุ 28 ปี อยู่บ้านเลขที่ 39
 ถ.สุขุมวิท หมู่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง จบการศึกษาระดับ ป.ว.ช.

สาขาพาณิชยกรรม ปัจจุบันมีสามีแล้วแต่ยังไม่มีบุตร ทำงานเป็นเสมียนในสำนักงานของบริษัทไทยพลัสทอย ซึ่งผลิตของเส้นพลาสติก ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด รอยทำงานเกี่ยวกับงานธุรการ ซึ่งทำงานไปเช้า-เย็นกลับ ตามเวลาการทำงานตามปกติคือ 08.30-17.30 น. อาชีพเดิมของพ่อแม่คือปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งตนเองก็เคยทำตั้งแต่เด็ก แต่ก็ไม่ชอบในอาชีพนี้ ปัจจุบันพ่อและแม่ก็ยังทำอยู่ แต่ตนเองเรียนจบระดับ ปวช. จึงไม่เคยคิดว่าจะทำอาชีพเกษตรกรรม เพราะทำไม่ไหวด้วย สามีของตนเองก็ทำงานอยู่ที่บริษัทเดียวกัน งานงานเกี่ยวกับช่าง แต่ต้องทำงานเป็นกะ ดังนั้นจึงไม่ค่อยกลับบ้านพร้อมกัน แต่งงานอยู่กินกัน 2 ปีแล้ว แต่ยังไม่ มีบุตร เพราะยังไม่พร้อม โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพราะคิดว่าการมีบุตร จะต้องเตรียมฐานะทางเศรษฐกิจที่พร้อม เพื่อรองรับการเลี้ยงดูบุตรของตนให้มีคุณภาพ ซึ่งตนเองคิดว่าอีกไม่นานคงพร้อมกว่านี้ ในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัจจุบันอยู่ร่วมกับพ่อแม่และน้องของสามี ซึ่งเมื่อกลับจากทำงานมีเวลาว่างก็จะทำบทบาทลูกสะใภ้ คือทำกับข้าวและดูแลพ่อแม่ของสามี ส่วนน้อง ๆ ของสามี ส่วนมากยังไม่ มีครอบครัว และออกทำงานนอกบ้านกว่าจะกลับก็ดึกเช่นกัน จึงไม่มีเวลาที่ จะดูแลพ่อแม่ของตน กลายเป็นหน้าที่ของตนเองแทน ตนเองคิดว่าการมีอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วนดีคือสมาชิกในครอบครัวมีเวลาได้อยู่ร่วมกันมักจะ ไม่ค่อยเหงา แต่ไม่เหมาะกับสภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งนี้แล้ว เพราะค่าครองชีพสูงเกินไปพอเลี้ยงครอบครัว ส่วนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมนั้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมี เวลาได้พบกันนัก กรณีของตนเองนาน ๆ จะได้กลับบ้านพร้อมสามี ดังนั้นในการลาพักผ่อนมักจะลาพร้อมกันจะได้มีเวลาเป็นส่วนตัวไปพักผ่อนพร้อมกันได้ นางสาวพัชรา เห็นว่า ปัจจุบันการวางแผนครอบครัวและการส่งเสริมให้บุตรของตนทั้งชายและหญิง ได้เรียนในระดับสูงสุด เป็นเรื่องที่สำคัญทั้งคู่ เพื่อรองรับการแข่งขันและขยายทางเลือกในการประกอบอาชีพในอนาคต และคิดว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้มีประโยชน์ต่อคนรุ่นหนุ่มสาวที่มีความรู้เท่านั้น ส่วนคนรุ่นก่อนหรือหนุ่มสาวที่การศึกษาต่ำมักจะไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานภาคอุตสาหกรรม แต่อาจทำงานที่เกี่ยวข้องได้แต่ก็ไม่มั่นคงนัก เช่น ยาม คนงานก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป ซึ่งคิดว่ายากที่จะสร้างครอบครัวด้วยอาชีพเหล่านี้ได้ นางสาวพัชรา กล่าวเพิ่มเติมว่า โดยเฉพาะแรง

งานสตรีนอกภาคเกษตรกรรมมักจะไม่ค่อยรับแรงงานสตรีที่มีอายุมาก หรือสตรีที่มีครอบครัวโดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำงานเป็นกะ เพราะอาจมีปัญหาด้านการดูแลครอบครัวและลาคลอด แต่หากได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำแล้วก็หมดปัญหานี้ ในด้านความเห็นเกี่ยวกับชุมชนมาบชลูด ปัจจุบันเห็นว่า ตั้งแต่ที่ไม่มีตำแหน่งผู้นำหมู่บ้าน (คือเป็นเขตเทศบาล) ตนเข้าใจว่าชาวมาบชลูดเริ่มที่จะไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับชุมชนนัก เพราะผู้นำหมู่บ้านเดิมมักจะให้ร่วมกันมีกิจกรรม แต่ช่วงหลังอดีตผู้นำหมู่บ้านจะทำหน้าที่ด้านงานบุญหากมีเวลาว่าง เพราะต้องจัดการกับกิจการธุรกิจของตนเองด้วย พัฒนารอกออกจากชุมชน และอาจารย์ใหญ่ก็ลดบทบาทลง โดยเฉพาะชาวมาบชลูดแต่ละบ้านต่างคนต่างอยู่มากขึ้น จะมีก็แต่ชมรมมาบชลูดพัฒนา ซึ่งมารวมตัวกันใหม่ในการพัฒนาชุมชน หรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งตนเองมิได้เป็นสมาชิกในชมรมดังกล่าว เพราะไม่มีเวลา

กรณีศึกษาที่ 9

น.ส. กองแก้ว เขียวทองช้อย อายุ 25 ปี อยู่บ้านเลขที่ 47 ถ.มาบชลูดแหลมสน หมู่ 4 ต.ห้วยบง อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานอู่ยานบริษัทสทยูเนี่ยนรอสลิ่ง จำกัด ซึ่งผลิตเกี่ยวกับเส้นใยสังเคราะห์ โดยตนเองทำงานเกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อ ซึ่งจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และทำงานอยู่บริษัทนี้ 2 ปีมาแล้ว โดยทำงานเป็นกะและเป็นพนักงานประจำได้รับเงินเดือน 4,500 บาท ตนเองมีความเห็นเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมว่าเป็นอาชีพที่เหนื่อยและยุ่งยาก กว่าที่จะได้ผลผลิตรวมทั้งทำรายได้ก็น้อยไม่ทันต่อภาระค่าใช้จ่ายท่ามกลางสภาพสังคมที่มีค่าครองชีพสูงสุด ตนเองมีความเห็นใจต่อพ่อแม่ของตนที่เลี้ยงครอบครัวด้วยอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง เพราะเห็นว่าการหาเงินเหนื่อยมาก ดังนั้นรายได้ที่ตนเองได้จึงแบ่งให้พ่อแม่ของตนเดือนละ 1,500 บาท ตนเองจะได้รายได้จากเงินเดือนและค่าล่วงเวลา จึงทำให้พอใช้จ่ายรายจ่ายอย่างประหยัด น.ส. กองแก้ว เห็นว่าการจะใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันหากไม่มีเหตุการณ์อะไรเป็นพิเศษ เช่นค่ารักษาพยาบาลรถร้ายแรง หรือซื้อบ้าน-รถ แล้ว เงินเดือนที่ได้ก็พอใช้ และคิดว่าพวกที่บ่นว่าไม่พอใช้คงจะหลงระเริงกับสินค้าฟุ่มเฟือย และการดำรงชีวิตตามสมัยนิยม ซึ่ง

ตนเองคำนึงอยู่เสมอถึงการใช้จ่ายเงิน จึงมักไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องภูหนี้ใคร ตั้งแต่ที่ชุมชนแห่งนี้เริ่มเป็นเขตเทศบาลและศูนย์ราชการ ซึ่งก็คืออิทธิพล สังคมเมืองเข้า ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งคือการรวมกลุ่มคบหาสมาคมกันตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็หมายความว่า ผู้มีฐานะจากการขายที่ดินและมีกิจการส่วนตัวก็มักจะคบกันเองและคบกับบุคคลภายนอกชุมชน ส่วนคนที่มีฐานะยากจนมักจะไม่ได้รับการเหลียวแลจากเพื่อนบ้าน แม้แต่ทางราชการไม่เคยมารองรับอดีตเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเหล่านี้เลย คงคิดว่าเมื่อเป็นเขตเมืองแล้วทุกคนคงเอาตัวรอดได้ ตนเองจึงขออาสาให้รัฐแก้ปัญหาเพื่อรองรับคนเหล่านี้ให้มีความทำได้ ลาพังอย่างไรก็ตามผู้มีการศึกษาเขาย่อมเอาตัวเองรอดอยู่แล้ว ในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ตนเองไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่กับพ่อแม่สัก เพราะต้องทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน แต่ก็พยายามปรนนิบัติต่อท่านและไม่ขัดใจท่านเมื่อมีเวลา ไม่ทำให้อดอยากหรือลำบาก ส่วนพี่ชายเมื่อมีครอบครัวก็แยกออกไปแล้ว และไม่ค่อยมีเวลามาหา ซึ่งตนเองก็เข้าใจว่าคงหนี้อยจากการทำงานรวมทั้งพี่สาวด้วย ในด้านการหาคู่ครอง คิดว่าควรจะมีครอบครัวจะดีกว่าเพื่อดูแลเรายามชรา และเป็นที่ยกย่องว่ามีปัญหา เพราะพี่น้องต่างคนต่างอยู่กันแล้ว รับผิดชอบของตนต้องมีส่วนที่เป็นหลักแหล่ง และมีรายได้ที่แน่นอน การสร้างฐานะที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างครอบครัวในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่การเลี้ยงดูบุตรให้มีการศึกษาสูงและการสร้างฐานะให้บุตรคนจะได้ไม่ลำบาก ไม่ว่าจะลูกชายหรือลูกสาวก็จำเป็นต้องเรียนสูงทั้งนั้น เพื่อเลือกงานที่ดีได้ ปัจจุบันตนเองมักจะไปเที่ยวกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกันบ้าง รับผิดชอบถึงการว่างเว้นจากการดูแลพ่อแม่แล้ว

กรณีศึกษาที่ 10

น.ส.จินดา ปัญญา อายุ 27 ปี อยู่บ้านเลขที่ 37/1 ซอย 5 หมู่ 4 ต.มาบชลุด อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานบริษัทไทยโรปรีทรีพลีน จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตเกี่ยวกับเม็ดพลาสติกและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกชนิดดังกล่าว รับผิดชอบหน้าที่เป็นพนักงานเช็คสติกคลีนค่า ซึ่งต้องทำงานเป็นกะ รับผิดชอบวันละ 2 กะ เป็นอย่างต่ำ รับผิดชอบอยู่บริษัทนี้ได้ 1 ปี แล้ว ก่อนหน้านี้เคยทำงานอยู่บริษัททำ

อาหารกระป๋อง ๖ ได้ราย๖ได้น้อยกว่าและ๖ไกลกว่าที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ปัจจุบัน
 อยู่อาศัยกับพ่อแม่ของตนร่วมกับพี่และน้อง ๖ โดยพ่อแม่ของตนอดีตเคยปลูกมันสำปะหลัง
 แต่ปัจจุบัน๖ได้ขายที่ดินแล้วทำห้องแถว๖ที่เช่า ส่วนหน้าบ้านเปิดเป็นร้านขายของชำ
 เล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้นราย๖ได้ที่ตนเอง๖ได้รับจึงเก็บ๖ไว้ใช้จ่ายเอง ซึ่งตนเองก็
 แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยการซื้อเครื่องใช้มา๖ไว้ที่บ้านหรือเสื้อผ้าให้พ่อแม่ในช่วง
 เทศกาล เป็นต้น ส่วนพี่และน้องบางคนก็ทำงานแล้วและบางคนก็ยังเรียนอยู่ ซึ่งมักจะ
 ๖ไม่ค่อยอยู่บ้านเพราะต่างคนก็ทำงานหรือเรียน มีเวลาว่างก็มักจะ๖ไม่ตรงกันจึงไม่
 ๖ค่อยไปเที่ยว๖ไหนพร้อมกัน แต่ทำอาหารกินด้วยกันบ่อย ๆ ความคิดเห็นด้านการศึกษา
 และการมีครอบครัว ตนเองเห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญต่อความอยู่รอดของ
 สังคมที่๖ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้ว และคิดว่าการมีครอบครัวหรือคู่ครองดี
 กว่าอยู่๖โดด เพราะคิดว่าความไม่มั่นคงในการทำงาน ซึ่งต่างจากงานราชการที่มี
 เงินบำนาญ ดังนั้นจึงควรมีบุตรเพื่อดูแลยามชรา ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน
 เพราะการทำงานเป็นกะจึงไม่มีเวลาที่จะไปเที่ยวหรือเยี่ยมเพื่อนบ้าน รวมทั้งเพื่อน
 บ้านเองก็ออกไปทำงานเช่นกัน ช่วงเทศกาลสงกรานต์จึงจะได้พบกันอย่างพร้อม
 หน้าพร้อมตา แต่อย่างไรก็ตามตนเองก็มักจะ๖ไปเที่ยวกับเพื่อนที่ทำงาน ๖โดยนัดกัน
 เลือกวันหยุดซึ่งอยู่กันคนละแผนก มี 3 คน น.ส.จินดาเห็นว่าชุมชนแห่งนี้ต่อไปคงมี
 สภาพไม่ต่างจากชุมชนในตัวเมือง คือจะมีความเป็นอยู่ที่ต่างคนต่างอยู่และมีที่บ้าน
 เปิดเป็นร้านค้าบ้าง ส่วนลูกหลานออกไปทำงานนอกบ้าน ๖โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเล
 ๖แต่ละวันออกนี้มีส่วนต่อการสร้างงาน๖ให้กับคนวัยหนุ่มสาวที่มีความรู้ระดับหนึ่ง แต่ก็มี
 ๖ราชการสร้างงานที่มั่นคงหรือดี แต่เป็นงานที่ประดังชีวิตเท่านั้น เพราะงานเหล่านี้เป็น
 งานที่๖ไม่ก้าวหน้า และเมื่ออายุมากขึ้นก็ทำ๖ไม่ได้แล้ว ดังนั้นงานที่สุดตนเองคงจะต้อง
 หาเรียนวิชาชีพต่อไป เพื่อเตรียมเปิดร้านหรือค้าขายส่วนตัว แต่ที่น่าเป็นห่วงก็คือ
 พวกที่๖ไม่มีทุนรอน หรือที่ดินเลย คนเหล่านี้ต้องอยู่เพื่อประทังชีวิตแม้จะมีความรู้แต่ก็มี
 ๖วิชาสูงนัก ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ คนรุ่น๖ใหม่ควรเรียน๖ที่สูงที่สุด จะ๖ได้
 ๖เลือกทำอาชีพที่มั่นคงหรือราย๖ได้ดีต่อไป ในปัจจุบันชาวมาบตาพุดอยู่ท่ามกลางเขต
 เทศบาล ซึ่งทางราชการถือว่าเป็นเขตที่มีความเจริญ ดังนั้นจึงไม่ค่อย๖ได้รับการดูแล
 ๖โดย เฉพาะคนยากจนหรือคนชราที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ต้องหาทางรับจ้างทั่วไป
 ๖โดยลำพัง ซึ่งก็๖ไม่มี๖ใครจะสนใจดูแล เนื่องจากทุกคนก็ต้องทำมาหากินเช่นกัน

กรณีศึกษาที่ 11

นายทองใบ ชื่นภิรมย์ อายุ 58 ปี อยู่บ้านเลขที่ 16 ถ.มาบชลุค-แหลมสน หมู่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง อดีตผู้ใหญ่นบ้านหมู่ 4 อดีตรองเป็น ผู้ใหญ่นบ้านเมื่อ พ.ศ. 2518 หลังจากที่ถูกชุมชนแห่งนี้ได้รับการยกฐานะให้เป็นเขต เทศบาล จึงถือว่านายทองใบ เป็นผู้ใหญ่นบ้านคนสุดท้ายของหมู่ 4 ปัจจุบันทำไร่มันสำปะหลังโดยจ้างแรงงานทำ โดยตัวเองเปิดบริษัทรักษาความปลอดภัย โดยส่งพนักงานไปรักษาความปลอดภัยในโรงงานต่าง ๆ โดยการรับประมวลจากโรงงานเหล่านี้ นายทองใบเห็นว่าการทำธุรกิจดังกล่าวสามารถรองรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ หรือฐานะยากจนซึ่งไม่มีอาชีพจะทำ โดยส่วนมากจะรับผู้ชายที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี โดยได้รับเงินเดือน เริ่มต้น 3,500 บาท นายทองใบเห็นว่าปัจจุบันเมื่อมีการสร้าง โรงงานในบริเวณดังกล่าว ผู้ที่มีทุนสามารถทำธุรกิจบริการได้หลายประเภท เช่น จัดต้นไม้ตามสำนักงาน รักษาความสะอาด หรือรับเหมารับ-ส่งพนักงาน เป็นต้น เนื่องจากว่าอาชีพเหล่านี้ไม่ต้องใช้ความรู้มากนัก หรือไม่จำกัดความรู้ ขอให้ อ่านออกเขียนได้ก็พอ ในขณะที่เดียวกันการถือครองที่ดินของชาวมบชลุคมีขนาดน้อยลง ส่วนมากจะมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเท่านั้น ส่วนที่ดินทำเกษตรกรรมมักอยู่นอก เขตหมู่ 4 นายทองใบเห็นว่าการเวนคืนที่ดินที่ผ่านมาก่อให้เกิดความไม่พอใจใน ด้านการสูญเสียทรัพย์สิน แต่มีใช้การสูญเสียพื้นที่ทำกินโดยตรง เพราะก่อนจะเวนคืน เกษตรกรบางรายเริ่มปล่อยที่ดินว่างไว้เตรียมขายอยู่แล้ว เพราะราคาที่ดินสูงจนอาจ ที่จะขายมากกว่าเพื่อทำเกษตรที่ให้รายได้ไม่คืนก ประกอบกับคนวัยหนุ่มสาวในชุมชนส่วนมากมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มักไม่ค่อยมีใครมารับสานต่ออาชีพของพ่อแม่ ดังนั้นที่ดินจึงไม่จำเป็นต้องตนเองในแง่การผลิตพืชผลต่อไป ในด้านการดำรงชีวิตภายหลังจากที่มีการกำหนดเขตชุมชนดังกล่าวเป็นเขตเทศบาล และชุมชนเมืองใหม่ นายทอง ใบเห็นว่า ที่ชัดเจนก็คือการดำรงชีวิตสะดวกขึ้น โดยต้องอาศัยเงินแลกซื้อ กล่าวคือ การคมนาคมสะดวกขึ้น อยากจะได้สินค้าอะไรก็เข้าตัวเมืองไปซื้อหาได้หมด ดังนั้นในแต่ละวันหากไม่มีการควบคุมการใช้เงินคงต้องใช้เงินมาก สินค้ามีหลายประเภทขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ซื้อ จึงถือว่าค่าครองชีพสูงขึ้น แต่ข้อเสียคือ เมื่ออาชีพ เกษตรกรรมกลายเป็นอาชีพที่มีคนทำน้อยลง เพราะไม่คุ้มกับค่าจ้าง และผู้ที่มี

ความรู้ก็มีทางเลือกอื่นในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม แต่ผู้ที่มีความรู้ต่ำ โดยเฉพาะเกษตรกรเดิมที่เลิกอาชีพเกษตรกรรมแล้ว และไม่มีทุนรอนจะประกอบอาชีพก็จะว่างงานไม่มีงานทำ หรือได้ทำงานรับจ้างที่เพื่อประทังชีวิตเท่านั้น ซึ่งในชุมชนนี้มีหลายคนที่ยังปัจจุบันอยู่ในสภาพเช่นนี้

ในด้านการให้ความช่วยเหลือจากราชการ นายทองใบเห็นว่าทางราชการอาจให้ความช่วยเหลือถ้าชาวบ้านไปติดต่อ แต่จากความซับซ้อนของขั้นตอนราชการและการปิดความรับผิดชอบของข้าราชการเมื่อไปติดต่อ ทำให้ชาวบ้านมักจะไม่เคยคิดจะไปขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ในขณะที่เดียวกันเมื่อทางราชการเห็นว่าเขตนี้เป็นเขตเทศบาลเริ่มมีความเจริญแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมาดูแลอย่างใกล้ชิด เดิมตนเอง พัฒนาการ ในฐานะผู้ประสานงานของชุมชนกับทางราชการ แต่ปัจจุบันตำแหน่งดังกล่าวหมดไปแล้ว จะทำหน้าที่ผู้นำชุมชนก็เนื่องจากการนับหน้าถือตาของชาวชุมชนเท่านั้น ส่วนคนวัยหนุ่มสาวมักจะแก้ปัญหาตัวเองไม่ค่อยจะติดต่อกับตนันัก แต่ในชุมชนนี้ยังมีชมรมมาบชลดพัฒนา เพื่อการรวมตัวสมาชิกชุมชนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือกันด้านการงาน การเงิน หรือพัฒนาชุมชน โดยตนเองมีหน้าที่เป็นประธานชมรมและผู้ริเริ่มก่อตั้งชมรมนี้ด้วย แต่ส่วนมากสมาชิกในชมรมมักจะไม่ค่อยออกมาในบทบาทของการพัฒนาชุมชน แต่จะให้ความช่วยเหลือด้านงานบุญมากกว่า คงจะเป็นเพราะต้องวุ่นวายกับการเรียกรายเงินเพื่อพัฒนาชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ชมรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในชุมชนบ้าง

กรณีศึกษาที่ 12

นางเฉลียว ผ่องแผ้ว อายุ 48 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21/1 ซอย 2 หมู่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันมีห้องแถวให้เช่า 15 หลัง และเปิดร้านขายของชำ สามีประกอบอาชีพขับรถส่งผลไม้ในตลาด สมาชิกในครอบครัวของนางเฉลียว ไม่มีใครทำอาชีพเกษตรกรรมแล้ว เพราะทำรายได้ไม่พอใช้จ่ายและต้องใช้เวลาด้วย นางเฉลียวยังมีที่ดินมรดกอยู่ที่ อ.แกลง ปัจจุบันให้เช่าทำเกษตรกรรม ส่วนรายได้จากการทำห้องแถวให้เช่า ถือว่าเหมาะสมกับตนเองซึ่งมีอายุมากแล้ว ไม่มี

เหนื่อยเพียงแต่คัดคนที่ไม่อันธพาลให้เข้าเท่านั้น อดยเก็บค่าเช่าหลังละ 2,000 บาทต่อเดือน ส่วนมากเป็นคณงานภาคอีสาน ส่วนการขายของในร้านของชา นางเฉลียวจะไปซื้อของเข้าร้าน ประมาณครึ่งสัปดาห์ต่อครึ่ง อดยไปซื้อที่ตลาดในเมืองระยอง อดยมากลูกค้าคือคนเช่าห้องแถว ที่ซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภคทั่วไป และแม่บ้านในชุมชนที่ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งจะมีทั้งระบบเงินเชื่อถึงสัปดาห์หรือเดือนเฉลี่ยรับเงินที่ค้างชำระหนึ่งครั้ง เคยมีหนี้สูญบ้างแต่ลูกค้าคนนั้นก็จะได้เพียงครั้งเดียว ส่วนค่าเช่าห้องผู้ที่ไม่เริ่มมาเช่าเป็นครั้งแรก จะเก็บล่วงหน้า 2 เดือน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในชุมชนที่กำลังเป็นเมืองนั้น จะต้องควบคุมตัวเองให้ได้ในการใช้จ่ายเพราะเงินที่ได้มาอาจถือว่าสบายขึ้น ไม่เหนื่อยแบบอาชีพเกษตรกรรม ทว่าห้องอาจจะใช้จ่ายโดยไม่คิดมาก อดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวจะมีทางใช้เงินมากมาย เช่น เครื่องแต่งตัว สิ่งอำนวยความสะดวก และการเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์ ซึ่งน่าเป็นห่วงมากเพราะชุมชนแห่งนี้เพิ่งพบกับความเจริญแบบเมืองไม่นานมานี้เอง ส่วนวัยผู้ใหญ่มักจะเคยชินกับการดำรงชีวิตแบบเดิมทำให้ไม่เบื่อง่ายใช้จ่ายมากนัก ส่วนมากเงินที่สูญเสียดจากการขายที่ดินมักจะเกิดจากความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อบุตร เมื่อมีเงินจึงตามใจบุตรหากต้องการอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ อดยบางครั้งวัยไม่คำนึงถึงการลงทุนประกอบอาชีพต่อไป เงินก้อนนั้นก็หมดลง ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาและการเลือกคู่ครอง นางเฉลียวเห็นว่าปัจจุบันคนวัยหนุ่ม-สาว มีความเป็นตัวเอามากขึ้น คำพูดของผู้ใหญ่มักจะกลายเป็นสิ่งล้ำสมัย เพราะอาจจะเรียนสูงขึ้น และเกี่ยวข้องกับชีวิตในเมือง ดังนั้นการเลือกคู่ครองให้บุตร จึงทำไม่ได้แล้วในปัจจุบัน ควรที่หนุ่มสาวต้องเลือกกันเอง และปัจจุบันสังคมดำรงชีวิตอยู่ด้วยการแข่งขัน การศึกษาจึงเป็นแนวทางหนึ่งนอกจากการมีทุนรอนเดิมที่จำเป็นต้องเรียนให้สูงที่สุด เพื่อเลือกทำงานได้มากประเภทขึ้น ในด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครัวเรือน ตนเองยอมรับว่ามีความสนิทสนมน้อยลง ไปด้วยว่าลูกของตนจะไม่สนใจพ่อแม่ แต่พวกเขาไม่มีเวลาเป็นของตัวเองมากนัก เมื่อมีเวลาของตัวเอง ก็จะไปพักผ่อนตามใจที่เขาต้องการ ซึ่งพ่อแม่ก็จะต้องเข้าใจว่ามีวิธีการลืมนพ่อแม่ ในด้านรายได้ของบุตรที่ได้ นางเฉลียวเห็นว่า อยู่ที่พื้นฐานเดิมของ

แต่ละคนว่า เคยใช้จ่ายเงินแบบไหน แต่อย่างลูกของตนเพราะพ่อแม่จะมีทุนรอนเดิม และเฝ้าอยู่สบาย จึงทำให้หาเงินมาได้มักจะไม่พอใช้ บางครั้งต้องมาขอตน ซึ่งก็เตือนกันบ้าง แต่สิ่งเหล่านี้คงต้องใช้เวลาหากคิดว่าอยากจะมีครอบครัวนิสัยอย่างนี้ ต้องเปลี่ยน ซึ่งก็คิดว่าพวกเขาคงคิดเองเป็นเพราะโตแล้วและมีการศึกษาด้วย ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านตนเองมักจะพบปะกับผู้คนซึ่งรู้จักกันอยู่แล้ว เนื่องจากเปิดร้านขายของ ที่ร้านของตนก็เป็นจุดหนึ่งซึ่งบรรดาแม่บ้านทั้งหลายจะมานั่งจับกลุ่มคุยกันจึงไม่เหงา แต่หากความช่วยเหลือกันแบบชาวชุมชนเกษตรกรรมนั้นไม่มีแล้ว ชาวบ้านปัจจุบันนี้คุยได้เท่านั้น แต่จะหาความจริงใจคงไม่มี ซึ่งก็เข้าใจว่า เพราะต่างคนก็ต้องเอาชีวิตและครอบครัวตัวเองให้รอด นางเฉลี่ยวเป็นสมาชิกของชมรมมาบชลุตพัฒนาด้วย อดทนนางมักจะเป็นแม่ครัวหากมีงานบุญที่วัด ซึ่งคิดว่าได้บุญกุศลดี และมักจะไปช่วยงานเสมอ จะขาดก็แต่หากตนเองไม่สบายเท่านั้น

กรณีศึกษาที่ 13

นายบุญช่วย ชาวนาลุ่ม อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6 ถ.ซากกลาง-มิตรประชา หมู่ 4 ต.ห้วยร้อง อ.เมือง จ.ระยอง มีอาชีพรับจ้างขับรถส่งของระหว่างบ้านฉางกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด อดรับจ้างวิ่งเที่ยวละ 150-250 บาท บรรทุกทุกอย่าง รายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่เดิมเคยทำไร่มันสำปะหลัง แต่ปัจจุบันขายที่ดินไปแล้ว นำเงินมาสร้างบ้านและซื้อรถส่งของ ส่วนภรรยาอยู่บ้านเป็นแม่บ้าน และรับจ้างเย็บเสื้อผ้าซึ่งตนเองเป็นคนไปรับมาจากในตัวเมืองระยอง และลูกอีก 2 คน กำลังเรียนอยู่ จึงถือว่าปัจจุบันตนเอง ภรรยาและลูกสาวคนโต เป็นผู้ช่วยหารรายได้เข้าบ้าน ซึ่งก็คิดว่าพอกินพอใช้ ตนเองแต่ละวันมักจะไม่ค่อยอยู่บ้านเพราะต้องออกไปรับจ้างข้างนอก ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกและภรรยานัก แต่ก็เข้าใจว่าภรรยาคงทำหน้าที่ภรรยาที่ดี และลูกของตนก็โตพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว แทบจะไม่มีวันไปเที่ยวนอกสถานที่พร้อมกันทั้งครอบครัวนัก กับเครือญาติก็ไม่ค่อยได้ติดต่อกัน เพราะต่างคนก็ต่างทำมาหาเลี้ยงครอบครัวตัวเอง กับเพื่อนบ้านตนเองไม่ค่อยสนิทกัน แต่จะไปสนิทกับภรรยาแถบบ้านฉาง และหน้านิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมากกว่า ด้านการเลือกคู่ครองตนเองก็เลือกเอง อดไม่มีใครบังคับ อยู่

กินกันอย่างฟันฝ่าอุปสรรคด้วยกันเพราะความเข้าใจกัน ดังนั้นการจะประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว ปัจจุบันต้องอาศัยความเข้าใจและนิสัยที่เข้ากันได้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อการงานหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญมากในปัจจุบันในด้านความเปลี่ยนแปลงแถบชุมชนของตน เห็นว่าโอกาสของความอยู่รอดของชาวชุมชนแถบนี้อยู่ที่การเคยมีทุนรอนเดิม ปัจจุบันท่ามกลางค่าครองชีพที่สูงขึ้น คนที่จะอยู่รอดต่อไปได้ต้องเป็นคนที่หารายได้ยิ่งมากยิ่งดี และหากไม่มีทุนรอนเดิมอยู่ก็จะไม่มีโอกาสได้เลือกประกอบอาชีพตามที่ตนถนัด ต้องไปรับจ้างซึ่งอยู่รอดไปเพียงวัน ๆ เท่านั้น ถึงแม้ว่าความเจริญจากการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกจะสร้างงานให้กับผู้คนรอบ ๆ ชุมชนแถบนี้ แต่ก็ยังเป็นเพียงงานที่ทำเพื่อความเจริญของโรงงาน มิได้มั่นคงต่อแรงงานนัก ซึ่งต่างจากการประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัวหรือรับราชการจะดีกว่า ตนเองเห็นว่าถึงแม้ชาวบ้านทั่วไปจะนิยมให้ลูกหลานของตนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ก็ยังยืนยันว่างานค้าขายกับงานราชการเป็นอาชีพที่อยากให้ลูกหลานตนทำต่อไปมากที่สุด ซึ่งทั้งทำขายต่อรายได้ในกรณีค้าขายหรือมั่นคงก้าวหน้าในกรณีของงานราชการ ดังนั้นในช่วงนี้จึงเห็นความสำคัญของการศึกษามาก ซึ่งก็จะพยายามส่งเสียบุตรของตน 2 คน ให้ได้เรียนสูงที่สุด จะได้มีงานทำที่ดีและเป็นที่ยอมรับในยามชราด้วย ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือจากฝ่ายราชการ นายบุญช่วยเห็นว่า หมดสมัยแล้วที่จะรอความช่วยเหลือจากทางราชการ ขออย่าหาความวุ่นวายมาให้ชุมชน เช่น การเวนคืนที่ดินแบบครึ่งที่ผ่านมาก็พอแล้ว และยังสภาพชุมชนกำลังเจริญตามแบบเมือง การช่วยเหลือตัวเองยิ่งจำเป็นมากขึ้น จริง ๆ แล้วตนเองก็คิดว่าอยากให้ทางราชการมาช่วยหางานหรือส่งเสริมคนชรายากจนในชุมชนเท่านั้น ส่วนเรื่องอื่น ๆ ตนเองเห็นว่าควรขยายโอกาสในการสร้างงานจากนิคมอุตสาหกรรมมาให้มากขึ้น และดูแลการให้สวัสดิการและค่าจ้างแรงงานของแต่ละโรงงานให้เป็นธรรมแก่แรงงานด้วย

กรณีศึกษาที่ 14

นางวันเพ็ญ นิลวงษ์ อายุ 36 ปี อยู่บ้านเลขที่ 65 ถ.ชากกลาง-มิตรประชา หมู่ 4 ต.หัวบ่อบึง อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันเปิดร้านทำผมอยู่ที่บ้าน

อดไปเรียนการทำผมมาจากโรงเรียนสารพัดช่างในจังหวัดระยอง ซึ่งเดิมเคยทำงานอยู่ในโรงงานทำเส้นใยสังเคราะห์ แต่ต่อมาเมื่อแต่งงานและมีบุตรจึงไม่สะดวกที่จะทำงานเป็นกะ เพราะไม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตร และทางโรงงานก็ไม่มีสวัสดิการที่จะดูแลเด็ก รวมทั้งห้ามนำเด็กมาด้วย จึงจำเป็นต้องออกจากงานมาอยู่บ้านสักพัก อดมีสามีทำงานหาเลี้ยงครอบครัวคนเดียว อดมีประกอบอาชีพเป็นหัวหน้าช่างอยู่ในบริษัทเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันได้เงินเดือนประมาณ 7,000 บาท ซึ่งตนเองคิดว่านับวันบุตรของตนก็ยิ่งโตขึ้น ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เลยตัดสินใจไปเรียนการทำผม และที่ไม่เรียนตัดเสื้อเพราะปัจจุบันนี้มีเสื้อผ้าสำเร็จรูปขายมาก จึงคงไม่มีความจำเป็น แต่การทำผมมีผู้คนมาทำเรื่อย ๆ อดเฉพาะวันพักผ่อนและไปงานบุญงานเลี้ยง จึงตัดสินใจเรียนจนจบ แล้วมาตั้งร้านเสริมสวยอยู่ในชุมชน ซึ่งทำมา 6 ปีแล้ว และคิดว่ารายได้พออยู่ได้ และพอเพียงกับการใช้จ่ายภายในครอบครัว บุตรชายของตนปัจจุบันอายุได้ 8 ปีแล้ว ตนเองคิดว่าจะต้องส่งให้มีโอกาสได้เรียนสูงที่สุดเท่าที่จะเรียนได้ เพื่อจะได้ทำงานที่มีรายได้ดีและมั่นคง จะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าตนซึ่งจบเพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสามีซึ่งจบระดับ ปวช. และคิดว่าหมดสมัยแล้วสำหรับอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนแห่งนี้ ซึ่งคงมีรายได้ไม่ดีพอที่จะใช้จ่ายได้ในปัจจุบัน และไม่มีที่ดินที่จะทำอีกต่อไป เพราะราคาแพงขึ้น คงไม่คุ้มที่จะทำเกษตรกรรม แต่หากตนเองมีที่ดินคงอยากจะสร้างบ้านเช่าให้คนงานเช่า เพราะทำรายได้ดีและคล้ายกับเป็นเสือนอนกิน รวมทั้งเป็นงานที่ลงทุนคนเดียวและมั่นคงด้วยตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในชุมชนแห่งนี้ เห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงมากในด้านรูปแบบความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งเวลามีส่วนต่อการกำหนดว่าจะทำอย่างไรบ้างในแต่ละชวงวัน ดังนั้นเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญ คนในครอบครัวต้องช่วยกันหารายได้ เข้าบ้านจึงจะพอกินพอใช้ ดังนั้นผู้ชายและผู้หญิงในปัจจุบันจึงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องทำมาหาเลี้ยงครอบครัวเช่นกัน แต่ตนเองคิดว่า ผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้ว เช่นตนทำงานหนักกว่าผู้ชาย ซึ่งต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตนเองและการดูแลความเป็นอยู่ภายในครอบครัวด้วย ดังนั้นรูปแบบของครอบครัวจึงควรจะต้องประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตรเท่านั้น เพราะคงไม่มีเวลาพอที่จะปรนนิบัติต่อญาติหรือสมาชิกในครัวเรือนหลายคน ตนเองคิดว่าการเลือก

คู่ครองของบุตร คงต้องเป็นผู้เลือกกันเอง และตนเองก็ไม่ชอบที่จะมีการคลุม
ถุงชน ตนเองก็เลือกคู่ครองเองเช่นกัน ประกอบกับสภาพการดำรงชีวิตที่ต้องช่วยกัน
ทำมาหาเลี้ยงชีพ ดังนั้นความเข้าใจกันและพึ่งพาอุปสรรคด้วยกันจึงเป็นความจำเป็น
ที่จะพาชีวิตคู่ที่อยู่รอดต่อไป

กรณีศึกษาที่ 15

นางบารุง พยงผล อายุ 41 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 11 ซอย 1 หมู่ 4
ต.ห้วยบง อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันเปิดร้านขายอาหารสดและของชำอยู่
ชุมชน เดิมนางบารุงเคยทำไร่มันสำปะหลังกับสามี แต่ต่อมาสามีถึงแก่กรรม เลยไม่
มีใครเป็นหัวแรงในการหาแรงงานมาช่วยปลูกและดูแล ประกอบกับที่ดินบางส่วนใน
หมู่ 4 นี้ถูกเวนคืนไปเมื่อ พ.ศ. 2527 จึงต้องเลิกปลูกมันสำปะหลัง แต่ยังมีที่ดินอยู่
ในอาณาบริเวณบ้านเท่านั้น จึงนำเงินที่ได้จากค่าเวนคืนมาสร้างบ้านซึ่งมีลักษณะ
เปิดหน้าบ้านขายของได้ ประกอบกับลูกชายคนโตและลูกสาวคนรองจบ ปวช. แล้ว
จึงหางานทำได้ อดยลูกชายทำงานในโรงงานเป็นช่างไฟฟ้า ส่วนลูกสาวทำงานอยู่
บริษัทจัดสรรที่ดินแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง จึงทำให้นางบารุงมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่ง
ตนเองหากอยู่บ้านเฉย ๆ ก็คงเหงา เลยเปิดร้านขายของชำและผักสด อาหารสด
หารายได้เพิ่มเติมด้วย อดยตนเองคิดว่ารายได้ตกประมาณเดือนละ 5,000-6,000
บาท ส่วนลูกชายให้นางบารุงอีก 2,000 บาท และลูกสาวให้อีก 2,000 บาท แต่ตน
เองก็มีค่าใช้จ่ายจากที่ลูกให้ ส่วนมากจะเก็บไว้และตั้งใจว่าเงินเหล่านี้จะเก็บให้
แก่ลูกเองเมื่อคราวจำเป็น นางบารุงเห็นว่าคนวัยผู้ใหญ่อดยส่วนมากเคยชินกับวิถี
ชีวิตแบบเดิม ดังนั้นถึงแม้ว่าค่าครองชีพจะสูงขึ้นแต่หากใช้จ่ายด้วยความจำเป็น ก็จ
ใช้จ่ายพอและเหลือเก็บด้วย ส่วนคนวัยหนุ่มสาวมักจะหลงกับการหาเงินได้เอง
อดยเฉพาะหนุ่มสาวที่ยังรสคอยู่ มักใช้จ่ายอย่างไม่คำนึงถึงอนาคต และเมื่อความ
เจริญแบบสังคมเมืองเริ่มเข้ามา จึงมีสิ่งล่อตาต่อใจมากมายที่จะใช้จ่ายมากมาย
กล่าวอดยสรุปก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานนิสัยการใช้จ่ายของแต่ละคนด้วย ดังนั้นนางบารุงจึง
เตือนลูกชายและลูกสาวอยู่เสมอว่า ให้ใช้จ่ายเงินด้วยความจำเป็น อย่าคิดว่าเดือน
หน้าก็หาใหม่เพราะนางเองตอนสาว ๆ เคยลำบากมาก่อน ในด้านความสัมพันธ์

กับคนในชุมชน นางบารุงเห็นว่า ปัจจุบันคนเรามักจะมองความสำเร็จของแต่ละครอบครัว โดยดูว่าลูกของตนทำงานอะไรบ้าง และอวดอ้างกันเมื่อมีการซื้อของเข้าบ้าน ส่วนคนวัยหนุ่มสาวมักจะรู้จักกับคนข้างบ้านเพียงผิวเผินเท่านั้น ในฐานะที่เคยพบกันตั้งแต่เด็ก แต่เมื่อแยกกันไปทำงาน หรือระหว่างเรียนหนังสือต่างก็มีเพื่อนในกลุ่มของตนที่รู้จักกันจากในโรงเรียนหรือที่ทำงาน นางบารุงสังเกตเห็นว่าสมัยก่อนหนุ่มสาวมีหลายคู่ที่แต่งงานกันเนื่องจากมีบ้านอยู่ใกล้กัน แต่ปัจจุบันหนุ่มสาวมีหลายคู่ที่แต่งงานกับคนนอกพื้นที่ ซึ่งไม่นับรวมพวกที่ไปทำงานต่างจังหวัดนอกเขตระยอง ซึ่งพวกหลังนี้แน่นอนอยู่แล้วที่มักได้คนมาจากนอกพื้นที่ อีกประการหนึ่งที่นางบารุงเห็นว่าคือความสำเร็จในชีวิตครอบครัวก็คือ การได้ส่งลูกให้เรียนในระดับสูง ยิ่งได้เรียนระดับอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ ก็จะมีใจต่อพ่อแม่มากขึ้น เนื่องจากความสำเร็จนี้จะนำไปสู่การได้ทำงานในระดับสูง ซึ่งจะมีรายได้ดี ส่วนอาชีพเกษตรกรรม นางบารุงเห็นว่า เป็นงานที่อิสระไม่มีใครมาบังคับแบบงานบริษัทหรือโรงงาน แต่สิ่งสำคัญที่ทาให้ไม่มีใครทาอาชีพนี้ คือรายได้น้อยและมีทางเลือกอื่นที่มีรายได้มากกว่า รวมทั้งเป็นงานที่เหนื่อยยากลำบากกายและสกปรก ในด้านการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนบ้าน เห็นว่าคงจะแค่ปรึกษากันได้เท่านั้น และบางเรื่องโดยเฉพาะปัญหาด้านการเงินคงไม่กล้าเส้ากันฟัง ซึ่งคนโดยทั่วไปปัจจุบันกลัวมากคือการยืมเงิน เพราะกลัวหนี้จะสูญ ตนจึงไม่เคยเส้าหรือปรึกษาเรื่องต่าง ๆ กับคนอื่น หากมีปัญหาก็คงมาพูดคุยกันระหว่างแม่กับลูกเท่านั้น และไม่พยายามสร้างหนี้สินโดยไม่จำเป็น

ในด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวกับงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก นางบารุงเห็นว่าดีและมีประโยชน์เฉพาะกับคนที่มีความรู้ในระดับหนึ่ง (คือ บวช. หรือ บวส.) ส่วนอาชีพที่ถือว่ามั่นคงและก้าวหน้าจริง คิดว่าโครงการดังกล่าวมิได้สร้างงานประเภทนี้ให้กับคนในพื้นที่ เนื่องจากงานที่ต้องการแรงงานรองรับจากชาวบ้านแถบนี้ มักเป็นงานที่ต้องการเพียงแรงงานเท่านั้น และไม่จำเป็นต้องใช้ความชำนาญเป็นพิเศษ ซึ่งตนเองคิดว่าอยากให้ลูกของตนได้ทำงานราชการ ถึงแม้ว่าปัจจุบันเงินเดือนจะน้อย แต่หากจ่ายแบบคนสามัญก็พอใช้จ่ายและมีบำเหน็จบำนาญเลี้ยงไปจนแก่ และถ้าจะดีกว่านั้น หากลูกของตนเป็นคนขยันก็อยากจะให้ลูกของตนเป็นพ่อค้าหรือทาอาชีพส่วนตัว จะได้

มีรายได้ดี ซึ่งจะดีกว่าไปเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

กรณีศึกษาที่ 16

นายบุญธรรม แสงนาม อายุ 55 ปี อยู่บ้านเลขที่ 57 ถ.มาบชลด-แหลมสน หมู่ 4 ต.ห้วยบ่วง อ.เมือง จ.ระยอง ปัจจุบันเป็นพ่อค้าขายส่งไข่ไก่และไข่เบ็ด ซึ่งรับมาจากหลายที่ เช่น ที่แกลงหรือบ้านฉาง ราคไข่ที่ได้จะซื้อเหมามาจากฟาร์ม แล้วจึงนำไข่มาแยกเบอร์แล้วส่งขายตามตลาด รายได้ที่ได้จากการขายไข่นี้คาดว่าตกเดือนละประมาณ 10,000 บาท ในขณะที่ตัวเองก็ยังมีผลประโยชน์อยู่ที่บ้านแกลงและแกลงด้วย ราคจ้างแรงงานดูแล และตัวเองจะเป็นผู้ควบคุมการใช้จ่ายเงินในการดูแลรักษาสวน ราคมีน้อยชายเป็นผู้ช่วยควบคุมด้วย ส่วนภรรยาของตนมีอาชีพเป็นพนักงานอยู่ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาเมืองระยอง ปัจจุบันมีบุตรอยู่ 3 คน คนโตอยู่กรุงเทพฯ เรียนจบปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ ลูกสาวคนรองจบปริญญาตรีมหาวิทยาลัยรามคำแหง กลับมาทำงานที่ระยอง ราคทำงานเกี่ยวกับงานธุรกิจการโรงแรม ส่วนลูกชายคนเล็กก็เรียนอยู่กรุงเทพฯ เช่นกัน ราคเรียนวิศวกรรมที่มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ อยู่ปีที่ 3 แล้ว ตนเองมีความภูมิใจมากที่สามารถส่งให้ลูกมีการศึกษาสูงทุกคน เนื่องจากตนเองเป็นผู้ที่มีฐานะปานกลาง แต่เพราะความอุดมสาหะของสามีและภรรยาซึ่งมักจะไม่หลงไปกับวัตถุซึ่งตามมากับความเจริญแบบสังคมเมือง ราคมักจะได้เงินมาแล้วเก็บไว้ หรือลงทุนทำการค้าต่อไป ปัจจุบันตนเองเป็นสมาชิกชมรมมาบชลดพัฒนา และให้การช่วยเหลือและสนับสนุนชมรมนี้มาโดยตลอด ราคทั้งการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และแรงงาน ในฐานะที่ตนเองเป็นผู้ร่วมก่อตั้งชมรมมาบชลดพัฒนากับอดีตผู้นำหมู่บ้านทองใบชื่นภิรมย์ ราคมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับสภาพสังคมเมืองที่ต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับการไม่มีตำแหน่งผู้นำหมู่บ้านเมื่อชุมชนแห่งนี้กำลังจะเป็นเขตเทศบาล (ราคชมรมนี้ตั้งก่อนการเลื่อนฐานะเป็นเทศบาล) เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือกันในงานบุญต่างๆ ให้แก่สมาชิก และการร่วมปรึกษาหารือในเรื่องของชุมชน ยกตัวอย่างการเวนคืนที่ดินเมื่อปี พ.ศ. 2537 ก็เคยมาปรึกษาหารือกันจนทำให้ไม่เกิดปัญหาการประท้วงกัน นายบุญธรรมให้ความเห็นว่า ชมรมดังกล่าวตั้งขึ้นเพื่อคล้ายกับสาธารณกุศล ซึ่งจะ

ทาประโยชน์ในพื้นที่หมู่ 4 ใดๆไม่จำเป็นว่าคนผู้นั้นจะต้องเป็นสมาชิกหรือไม่ แต่ต่อมา
 ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกก็ไม่กล้าเข้ามาร่วมประชุมด้วย เลยทำให้นโยบายในช่วงหลัง
 กลายมาเป็นการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก เพราะเงินกองกลางของชมรมไม่พอที่
 จะส่งเคราะห์ผู้เดือดร้อนต่าง ๆ ในชุมชน นายบุญธรรมมีความเห็นว่า โครงการ
 พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ คือช่วยสร้างงานเพื่อ
 ความอยู่รอดของคนรุ่นใหม่ เพื่อช่วยเหลือครอบครัวตนเองได้ แต่ผลเสียที่ตามมาคือ
 อากาศเสีย มีฝุ่นมาก ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งเกิด
 อุบัติเหตุมากขึ้น โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากรถยนต์ ซึ่งต่างต้องเร่งรีบไปทำงานหรือ
 ส่งสินค้า รวมทั้งสภาพครอบครัวเปลี่ยนไปในแง่ของการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น ดั่ง
 นั้นปัจจุบันจะพบว่ามีคนชรายากจน หรือไม่มืครอบครัว ซึ่งถูกทอดทิ้งกันมากขึ้น ไม่ว่าจะ
 จะเป็นในชุมชนนี้หรือชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่แถบนี้ด้วย นายบุญธรรมเห็นว่ากรมประชาสัมพันธ์
 ควรจะมาดูแลหรือสำรวจความเป็นอยู่ของคนชราในชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลง
 แพลงเหล่านี้ เพื่อการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ต่อไป รวมทั้งควรดูแลเกี่ยวกับสวัสดิ
 การของแรงงานที่มีความยุติธรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นหลักประกันในความมั่นคง
 ของการทำงานองแรงงานที่เป็นลูกหลานในชุมชนแถบนี้ด้วย